

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ
VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS
BENDROJI INFORMACINIŲ SISTEMŲ KONTROLĖ

EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ IR
EUROPOS SĄJUNGOS SANGLAUDOS FONDO
INFORMACINĖS KOMPIUTERIZUOTOS
VALDYMO IR PRIEŽIŪROS SISTEMOS KONTROLĖ

2006 m. liepos 13 d. Nr. IA-9000-2-1
Vilnius

Audito grupė:

Irmantas Aleliūnas – Informacinių technologijų valdymo ir audito departamento direktoriaus pavaduotojas (grupės vadovas),

Gediminas Kapočius – Finansinio audito 7-ojo departamento vyriausiasis valstybinis auditorius,

Živilė Kindurytė – Informacinių technologijų valdymo ir audito departamento valstybinė auditorė,

Arturas Sadauskas – Informacinių technologijų valdymo ir audito departamento direktoriaus pavaduotojas.

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	8
<i>Audito objektas, subjektas ir tikslai</i>	8
<i>Vertinimo kriterijai</i>	11
<i>Audito procesas</i>	11
Bendrosios kontrolės vertinimas	13
<i>IS strateginis valdymas</i>	13
<i>IS valdytojų („savininkų“) nustatymas</i>	14
<i>IS rizikos vertinimas</i>	15
<i>IS saugos politika</i>	16
<i>IS auditai Finansų ministerijoje</i>	16
Finansų ministerijos informacinių sistemų branda	18
<i>Pažanga</i>	18
SFMIS kūrimas	20
<i>SFMIS inicijavimas</i>	20
<i>SFMIS valdymo struktūra</i>	20
<i>SFMIS kūrimo rizikos valdymas</i>	22
<i>SFMIS tikslai</i>	23
<i>SFMIS vartotojų reikalavimų derinimas</i>	26
<i>SFMIS reikalavimų pakeitimų valdymas SFMIS kūrimo metu</i>	29
<i>SFMIS diegimas</i>	29
SFMIS pakeitimų valdymas	32
<i>IS pakeitimų valdymo reglamentavimas Finansų ministerijoje</i>	32
<i>Pakeitimų klasifikavimas, vertinimas</i>	33
<i>Pakeitimų įgyvendinimas</i>	33
<i>Pakeitimų diegimas, peržiūra</i>	34
SFMIS taikymo kontrolė	35
<i>Duomenų parengimo kontrolė</i>	35
<i>Duomenų įvedimo kontrolė</i>	35
<i>Duomenų apdorojimo kontrolė</i>	36
<i>Duomenų pateikimo kontrolė</i>	37
<i>Klasifikatorių kontrolė</i>	38
1 PRIEDAS	39
2 PRIEDAS	49
3 PRIEDAS	52

SANTRAUKA

Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos Sanglaudos fondo informacinė kompiuterizuota valdymo ir priežiūros sistema (toliau – SFMIS) naudojama Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių ir Sanglaudos fondų kompiuterizuotam valdymui ir priežiūrai. ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų administravimas vykdomas tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose. Šių fondų administravimas pagal kai kurias priemones yra specifiskas kai kurioms ministerijoms, už šias lėšas atsako asignavimų valdytojai ministerijose. SFMIS diegiama visose administravime dalyvaujančiose institucijose (vadovaujančioje, mokėjimo, tarpinėse ir įgyvendinančiose).

SFMIS kūrimo iniciatorius ir audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau – Finansų ministerija). Todėl audito metu buvo nagrinėjama ne tik SFMIS kūrimo ir taikymo kontrolė, bet ir Finansų ministerijos bendrosios informacinių sistemų (toliau – IS) kontrolės branda.

SFMIS auditui buvo keliami šie tikslai:

1. Audito metu buvo siekta įvertinti Finansų ministerijos bendrosios IS kontrolės brandą. Šis vertinimas buvo atliktas, siekiant padėti kitiems valstybiniais auditoriams įvertinti Finansų ministerijos vidaus kontrolę. Taip pat nuo bendrosios IS kontrolės brandos tiesiogiai priklauso SFMIS taikymo ir kūrimo kontrolės kokybė.

2. Duomenų integralumas (patikimumas) ir SFMIS įdiegtos kontrolės jam užtikrinti pakankamumas buvo vertinimas siekiant nustatyti, ar SFMIS sukuriama informacija yra patikima ir ja galima naudotis atliekant ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų panaudojimo auditus.

3. SFMIS kūrimo procesas buvo vertinamas tikintis, kad Finansų ministerija ateityje išvengtų projektų valdymo klaidų ir pagerintų IS pakeitimų valdymo procesus.

Audito metu pateiktos rekomendacijos Finansų ministerijai turėtų sukurti pridėtinę vertę, t. y. pagerinti jos informacijos valdymą ir saugą, IS projektų ir programinės įrangos kūrimo, IS pakeitimų procesų valdymą, pagreitinti SFMIS įdiegimą bei padėtų nustatyti ir ištaisyti galimus SFMIS sukurtam duomenų integralumo (patikimumo) bei kontrolės, skirtos išsaugoti duomenų integralumą, nepakankamumą.

Valstybiniai auditoriai pateikė šias išvadas:

Dėl Finansų ministerijos IS bendrosios kontrolės

1. Finansų ministerijos IS vidaus kontrolės branda apibrėžiama kaip pirminis / ad hoc procesas.
2. Tobulintina Finansų ministerijoje ES paramos lėšomis sukurto nematerialaus turto kontrolės sistema.

Dėl SFMIS kūrimo

3. Finansų ministerijos vadovybė neužtikrino pakankamos SFMIS projekto kontrolės, nes netvirtino SFMIS projekto dokumentų ir neišnaudojo Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto galimybių.
4. Finansų ministerija, SFMIS kūrimo metu, SFMIS kūrimo rizikas valdė intuityviai.
5. SFMIS kūrimas pradėtas nesuformavus ir nepatvirtinus ES struktūrinių ir ES Sanglaudos fondų valdymą reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų bei neatlikus išsamios galimybių studijos. SFMIS kūrimui būtini teisės aktai buvo rengiami jos kūrimo metu. SFMIS buvo kuriama neturint patvirtintų veiklos procedūrų, todėl negalėjo būti pasiektas planuotas jos rezultatyvumas. SFMIS kūrimo tikslai pasiekti tik iš dalies, o pats SFMIS projektas, auditorių nuomone, buvo pernelyg ambicingas.
6. Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų procedūros nesuderintos su SFMIS reikalavimais ir tai turėjo įtakos SFMIS rezultatyvumui.
7. SFMIS kūrimas negalėjo pasiekti norimo rezultatyvumo, nes nebuvo aiškių vartotojų reikalavimų keitimo mechanizmų ir aiškiai aprašytų teisės aktų reikalavimų perkėlimo į SFMIS procedūrų.
8. Nepakankamas SFMIS kūrimo rezultatyvumas – SFMIS eksploatuojamas neišnaudojant dalies sukurto funkcionalumo.

Dėl SFMIS pakeitimų valdymo

9. Tobulintinas Finansų ministerijos IS pakeitimų valdymas, nes aiškiai nepasidalytos funkcijos tarp Informacinių technologijų departamento ir veiklos padalinių.

Dėl SFMIS taikymo kontrolės

10. Tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose duomenų parengimas suvedimui, jų suvedimas, apdorojimas ir pateikimas vykdomas neturint duomenų apdorojimo procedūrų arba pagal procedūras, kuriose nėra užtikrinta pakankama kontrolė. Tobulintinos rašytinės klasifikatorių

(nuolatinių duomenų) suvedimo, kontrolės, stebėjimo procedūros Dėl minėtų prižasčių finansinėje atskaitomybėje pateikta informacija gali neatitikti tikrovės.

Finansų ministerijos komentarai pateikti valstybinio audito ataskaitos 1 priedo 1 lentelėje.

Valstybiniai auditoriai pateikė šias rekomendacijas:

Dėl Finansų ministerijos IS bendrosios kontrolės

1. Tobulinti Finansų ministerijos IT strateginį valdymą ir kontrolę bei spręsti dėl IT valdymo komiteto veiklos tobulinimo.
2. Finansų ministerijoje asmeniškai įvardinti IS valdytojus („savininkus“).
3. Į Finansų ministerijos IS rizikos vertinimo ir valdymo procesą įtraukti IS valdytojus („savininkus“).
4. Finansų ministerijos vidaus auditoriams suplanuoti IS auditus.

Dėl SFMIS kūrimo ir SFMIS pakeitimų valdymo

5. Apsvarstyti galimybę dėl platesnio ir formalizuoto pasaulyje pripažintų projektų valdymo ir IS plėtros bei kitų metodikų taikymo Finansų ministerijoje.
6. Tobulinti Finansų ministerijos IS pakeitimų valdymo procesus.
7. Sutikrinti Finansų ministerijoje naudojamų kompiuterių programų (ilgalaikio nematerialaus turto) sąrašus su apskaitos registrais.
8. Apsvarstyti galimybę dėl vartotojų mokymo sklaidos tobulinimo.
9. Įtakoti, kad tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų vidaus audito tarnybos planuotų IS auditus.

Dėl SFMIS taikymo kontrolės

10. Tobulinti SFMIS funkcionalumą ir kontrolę:
 - spręsti dėl SFMIS integracijos su kitomis valstybės IS;
 - įdiegti paraiškos ir pareiškėjo duomenų sutikrinimo tarp fondų ir priemonių funkciją arba parengti procedūras, užtikrinančias šių duomenų sutikrinimą nekompiuterizuotoje sistemoje;
 - įdiegti SFMIS pakeitimus, kurie leistų visas ataskaitas sistemoje generuoti duomenų kaupimo principu;
 - apsvarstyti galimybę parengti ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektų rizikos valdymo metodiką bei ją realizuoti SFMIS;
 - tobulinti SFMIS atrankinių patikrinimų funkciją;
 - SFMIS sukurti debitorių ataskaitą;

- išanalizuoti SFMIS ataskaitose pateikiamos aprašomojo pobūdžio informacijos tinkamumą;
- SFMIS numatyti piniginių sumų, kurios viršytų nusistatytas ribines sumas, įvedimo papildomą patvirtinimą;
- patobulinti SFMIS priminimų sistemą;
- nustatyti suvedamų duomenų pilnumo ir patikimumo kontrolę;
- parengti klaidingai į SFMIS suvestų duomenų taisymo procedūras;
- užtikrinti, kad SFMIS būtų atliekamas periodinis audito sekos įvertinimas;
- parengti išvestos informacijos kokybės kontrolės ir SFMIS kuriamų duomenų peržiūrų procedūras;
- parengti klasifikatorių naudojimo, atnaujinimo ir kontrolės procedūras;
- mažinti elektroninės SFMIS informacijos dubliavimą popieriuje;
- apsvarstyti tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų pastabas nurodytas 1 priedo 5 lentelėje.

Valstybiniai auditoriai nustatė neatitikimus teisės aktų reikalavimams arba rekomendacijoms:

1. Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2002-12-31 nutarimo Nr. 2105 redakcija);
2. Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos „Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės“. (Iki 2004 metų galiojo Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 patvirtinta „Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka“, Ryšių ir informatikos ministro 1997-11-18 įsakymas Nr. 153 „Dėl valstybės informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo tvarkos“ ir Ryšių ir informatikos ministro 1993-03-12 įsakymu Nr. 15 patvirtinta „Techninės užduoties valstybinės svarbos kompiuterizuotai informacinei sistemai sukurti derinimo instrukcija.);
3. Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2004-10-15 direktoriaus įsakymu Nr. T-131 patvirtinti „Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiniai dokumentai“. (Iki 2004 metų galiojo Ryšių ir informatikos ministro 1998-03-24 įsakymas Nr.48);
4. Vidaus reikalų ministro 2001-05-09 įsakymu Nr. 220 patvirtintos „Kompiuterių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijos“;
5. Vidaus reikalų ministro 2004-05-21 įsakymu Nr. 1V-176 patvirtintos „Interneto tarnybinių stočių apsaugos rekomendacijos“;

6. Laikinojo Priežiūros komiteto Lietuvos 2004–2006 metų Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimo priežiūrai atlikti posėdžio 2004-02-05 protokolu patvirtintas Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento priedas.

Finansų ministerija audito metų dalį neatitikimų teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms ištaisė. Finansų ministerijos komentarai pateikti valstybinio audito ataskaitos 1 priedo 2 ir 3 lentelėse.

IŽANGA

Finansų ministerijos bendrosios informacinės sistemos bei Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų ir ES Sanglaudos fondo informacinės kompiuterizuotos valdymo ir priežiūros sistemos kontrolės auditas¹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje (toliau – Finansų ministerija) buvo numatytas 2006 m. veiklos audito programoje.

Minėtas auditas į šią programą įtrauktas atsižvelgiant į valstybinio veiklos audito strateginio tyrimo rezultatus. Šis auditas turi ryšį su Valstybės ilgalaikės raidos strategijos žinių visuomenės prioritetu valstybės valdymo ir savivaldos srityje ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybės) 2004–2008 m. programos 14.1 punkte numatytą įsipareigojimų įgyvendinimo vertinimu.

Auditas pradėtas 2006-02-01, auditas baigtas 2006-07-14. Auditą atliko valstybinių auditorių darbo grupė: Irmantas Aleliūnas (grupės vadovas), Gediminas Kapočius, Živilė Kindurytė ir Arturas Sadauskas.

Šio audito rezultatai bus naudojami Valstybės kontrolei atliekant ES struktūrinių fondų programų ir Sanglaudos fondo projektų baigiamuosius auditus, pagal Europos Komisijos reglamento 438/2001 15-17 str. ir Europos Komisijos 1386/2002 13-15 str. reikalavimus.

Audito objektas, subjektas ir tikslai

Audito objektas - SFMIS naudojama Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių ir Sanglaudos fondų kompiuterizuotam valdymui ir priežiūrai. ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų administravimas vykdomas tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose. Šių fondų administravimas pagal kai kurias priemones yra specifiskas atskiroms ministerijoms, už šias lėšas atsako asignavimų valdytojai ministerijose. SFMIS diegiama visose administravime dalyvaujančiose institucijose (vadovaujančioje, mokėjimo, tarpinėse ir įgyvendinančiose).²

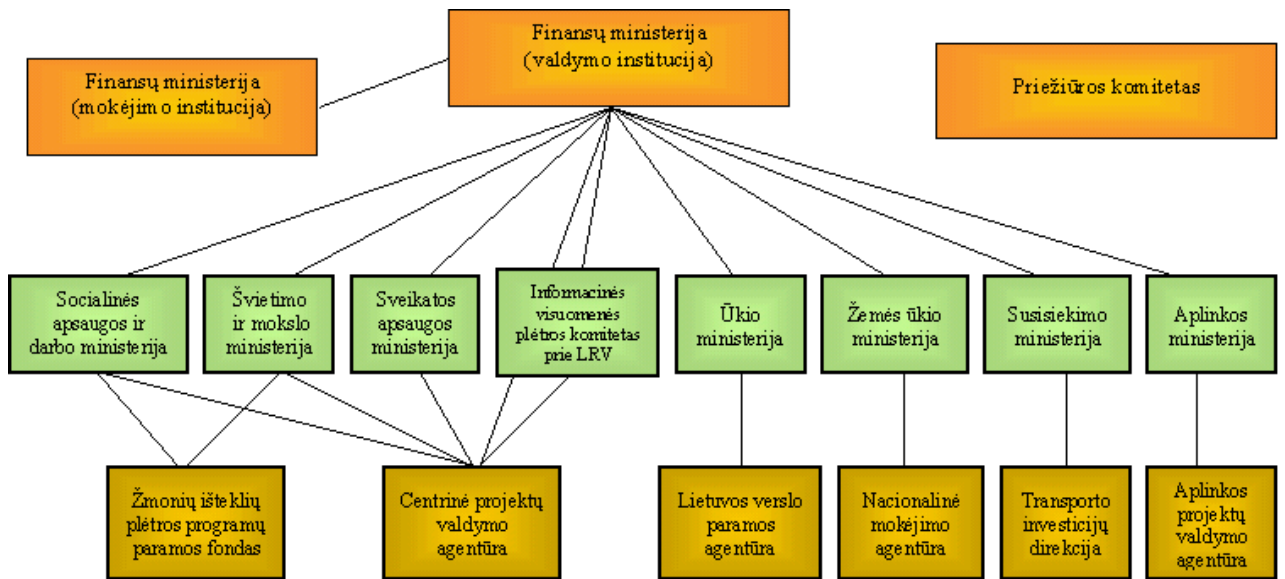
¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2006-03-20 pavedimas Nr. 9000-2

² **Vadovaujanti, mokėjimo, tarpinė, įgyvendinanti institucija** apibrėžiamos taip, kaip jos apibrėžiamos Institucijų, atsakingų už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, skirtų Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumentui įgyvendinti, administravimą, atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklėse ir Europos Sąjungos sanglaudos fondo lėšų administravimo Lietuvoje taisyklėse.

BPD priedas – BPD patvirtintų valstybės narės plėtros strategijos ir prioritetų įgyvendinimo dokumentas; jame pateikta išsami informacija apie BPD priemones, kaip nurodyta Pagrindinio reglamento 18 straipsnio 3 dalyje; jis parengtas (koordinuojant vadovaujančiajai institucijai) institucijų, atsakingų už BPD priemonių administravimą, ir prireikus patikslintas Pagrindinio reglamento 34 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka.

Lietuvos 2004–2006 metų bendrasis programavimo dokumentas (toliau vadinama – BPD) – Lietuvos Respublikos parengtas ir patvirtintas bei Europos Komisijos patvirtintas strateginis dokumentas, kuriame išdėstyti kiekybiškai

ES struktūrinių fondų administravimo sistema Lietuvoje pateikta 1 pav.³

1 pav. ES struktūrinių fondų administravimo sistema. Šaltinis : Finansų ministerija.

ES Sanglaudos fondo administravimo sistema pateikta 2 pav.

2 pav. ES Sanglaudos fondo administravimo sistema. Šaltinis : Finansų ministerija.

išreikšti valstybės plėtros tikslai ir valstybės plėtros strategija, kuri yra suskirstyta į prioritetus ir įgyvendinama pagal vieną arba kelias priemones.

³ Europos Tarybos 2001 metų reglamentas (EB) Nr. 438/2001

Strateginio tyrimo metu Finansinio audito 7-ojo departamento auditoriai pastebėjo, kad yra duomenų saugumo, sudaromų ataskaitų tinkamumo ir SFMIS kūrimo procesų problemų. Jų nuomone, SFMIS pagalba 2004–2006 metų programavimo laikotarpiu gali būti apskaitoma apie 1,8 mlrd. eurų, t. y. iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų (apie 1,2 mlrd.) ir Sanglaudos fondo (apie 0,6 mlrd.) finansuojamų lėšų. Be to, SFMIS projektavimui ir kūrimui buvo numatyta panaudoti 951 847,00 eurų.⁴

SFMIS kūrimo iniciatorius ir **audituojamas subjektas** – Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau – Finansų ministerija). Todėl audito metu buvo nagrinėjama ne tik SFMIS kūrimo ir taikymo kontrolė, bet ir Finansų ministerijos bendrosios informacinių sistemų (toliau – IS) kontrolės branda.

Audituojamas laikotarpis – nuo 2002-09-24 iki 2006-02-01 (audito pradžia).

Audito tikslai:

1. Audito metu buvo siekta įvertinti Finansų ministerijos bendrosios informacinių sistemų (toliau – IS) kontrolės brandą. Šis vertinimas buvo atliktas, siekiant padėti kitiems valstybiniam auditoriams įvertinti Finansų ministerijos vidaus kontrolę. Taip pat nuo bendrosios IS kontrolės brandos tiesiogiai priklauso SFMIS taikymo ir kūrimo kontrolės kokybė.

2. Duomenų integralumas (patikimumas) ir SFMIS įdiegtos kontrolės jam užtikrinti pakankamumas buvo vertinamas siekiant nustatyti, ar SFMIS sukuriama informacija yra patikima ir ja galima naudotis atliekant ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų panaudojimo auditus.

3. SFMIS kūrimo procesas buvo vertinamas tikintis, kad Finansų ministerija ateityje išvengtų projektų valdymo klaidų ir pagerintų IS pakeitimų valdymo procesus.

Tikimasi, kad audito metu pateiktos rekomendacijos Finansų ministerijai sukurs pridėtinę vertę, t. y. pagerins jos informacijos valdymą ir saugą, IS projektų ir programinės įrangos kūrimo, IS pakeitimų procesų valdymą, pagreitins SFMIS įdiegimą bei padės nustatyti ir ištaisyti galimus SFMIS sukurtam duomenų integralumo (patikimumo) bei kontrolės, skirtos išsaugoti duomenų integralumą, pakankumą.

⁴ Europos Bendrijų išorinės PHARE paramos paslaugų sutartis Nr. LI0109.02.01.0002 „Techninės pagalbos kontraktas Struktūrinių fondų stebėsenai ir ataskaitų pateikimui kompiuterizuotos paramos sistema“

Vertinimo kriterijai

Finansų ministerijos bendroji kontrolė įvertinta pagal Gebos brandos modelyje nurodytus kriterijus.⁵

Siekiant nustatyti su SFMIS susijusių problemų priežastis, buvo atliktas SFMIS kūrimo kontrolės vertinimas. Šiam vertinimui buvo pasirinkti kriterijai:

- projekto valdymo ir programinės įrangos kūrimo atitiktis metodikoms, standartams ir teisiniams reikalavimams,
- projekto rezultatų ir keltų tikslų atitiktis,
- projekto įgyvendinimo terminų laikymasis,
- projektui skirtų lėšų panaudojimas.

SFMIS rezultatyvumo, SFMIS kuriamų duomenų integralumo (patikimumo), SFMIS įdiegtų kontrolės priemonių jam užtikrinti pakankamumo vertinimo kriterijais buvo pasirinkta:

- duomenų parengimo ir įvedimo kontrolės atitiktis keliamiems reikalavimams arba gerai praktikai,
- duomenų apdorojimo kontrolės atitiktis keliamiems reikalavimams arba gerai praktikai (duomenų apdorojimo ir duomenų bazės kontrolė),
- duomenų pateikimo kontrolės atitiktis keliamiems reikalavimams arba gerai praktikai (audito seka ir informacijos perdavimas, informacijos prieinamumas vartotojams, ataskaitų formavimas, duomenų pateikimas Europos Komisijai ir saugojimas),
- klasifikatorių kontrolės ir keliamų reikalavimų arba geros praktikos atitiktis.

Audito procesas

Audito problemos buvo patikslintos ir apibrėžtos išankstinio tyrimo metu. Išankstinio tyrimo rezultatai – audito problemos ir jų vertinimo kriterijai – buvo pristatyti Finansų ministerijos valstybės sekretoriui Giedriui Rimšai.

Audito metu nagrinėta:

- Finansų ministerijos informacinių sistemų bendroji kontrolė;
- SFMIS kūrimo kontrolė;
- SFMIS veikimas (taikomojoje programinėje įrangoje įdiegtos kontrolės priemonės).

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2006-04-27 įsakymu Nr. V-65 patvirtintose Informacinių sistemų metodinėse rekomendacijose rekomenduojama pagal Gebos brandos modelį (angl. *Capability Maturity Model - CMM*) įvertinti IS vidaus kontrolę.

Audito metu buvo vadovautasi Valstybinio audito reikalavimais, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2006-04-27 įsakymu Nr. V-65 patvirtintomis Informacinių sistemų metodinėmis rekomendacijomis, Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (toliau – INTOSAI) audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire, Informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos (angl. ISACA) Tarptautiniais audito standartais bei atsižvelgta į ISACA Audito gaires ir gerą praktiką.

Auditui reikalingi duomenys buvo renkami pokalbių su Finansų ministerijos darbuotojais metu, atliekant stebėjimą, tikrinimą, analizuojant dokumentus ir kitų auditorių ataskaitas. Duomenys raštu rinkti iš tarpinių ir įgyvendinančių institucijų. Atsižvelgus į gautus raštiškus atsakymus buvo susitikta su pasirinktų tarpinių ir įgyvendinančių institucijų darbuotojais.

Auditas buvo atliekamas darant prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus. Finansų ministerijos nuomonė valstybinio audito ataskaitoje pateikta pasvirusiu šriftu.

BENDROSIOS KONTROLĖS VERTINIMAS

IS strateginis valdymas

Finansų ministerijos IS kuruoja⁶ Finansų ministerijos valstybės sekretorius Giedrius Rimša. Už Finansų ministerijos IS teikiamas paslaugas atsakingas jos struktūrinis padalinys – Informacinių technologijų departamentas.

Siekiant užtikrinti Finansų ministerijos informacinių technologijų efektyvų ir planingą valdymą, ministerijos administracijos padalinių poreikių informacinių technologijų srityje koordinavimą ir veiklos poreikių optimizavimą, panaudojant visuotinai pripažintas bei ministerijos poreikius geriausiai atitinkančias informacinių technologijų priemones, sudarytas Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komitetas (toliau – IT valdymo komitetas)⁷. IT valdymo komitetui vadovauja Finansų ministerijos valstybės sekretorius Giedrius Rimša. Šiame komitete dalyvauja IS vartotojų struktūrinių padalinių vadovai ir Informacinių technologijų departamento direktorė.

Auditorių nuomone, IT valdymo komitetas turėtų būti aukščiausias Finansų ministerijos IT valdymo organas, tačiau formaliai šią valdymo funkciją dubliuoja Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamentas. Šio departamento nuostatuose⁸ numatyti uždaviniai – formuoti nuoseklią informacinių technologijų naudojimo ministerijoje politiką ir strategiją, formuoti nuoseklią įstaigų prie ministerijos, viešųjų įstaigų bei įmonių, kurių steigėja yra ministerija (toliau – ministerijai pavaldžios įstaigos), informacinių technologijų politiką ir strategiją – priskirtini Finansų ministerijos vadovybei arba IT valdymo komiteto kompetencijai.

IT valdymo komitetas nuo jo sudarymo 2004-09-20 iki audito pradžios posėdžiavo du kartus. Paskutinis posėdis vyko 2004-12-02⁹. Jo posėdžio metu buvo patvirtinta Finansų ministerijos IT strategija. Ji iki audito pradžios nebuvo peržiūrėta ir koreguota.

Siekiant informacinių technologijų projektų koordinavimo ir racionalaus lėšų, skiriamų informacinėms technologijoms, panaudojimo Finansų ministro įsakymu buvo sudaryta darbo grupė Finansų ministerijos ir jos reguliavimo srities informacinių technologijų ilgalaikei strategijai ir jos

⁶ Finansų ministro 2005-01-04 įsakymas Nr. 1R-004 „Dėl administravimo sričių nustatymo“.

⁷ Finansų ministro 2004-09-20 įsakymas Nr. 1K-314 „Dėl Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto sudarymo“.

⁸ Finansų ministro 2005-09-21 d. įsakymu Nr. 1K-279 patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento nuostatai.

⁹ Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto 2004-12-02 posėdžio protokolas Nr. 2.

įgyvendinimo planui parengti.¹⁰ Ministro įsakyme nurodyta, kad ši darbo grupė už atliktą darbą atsiskaito Finansų ministerijos kolegijai, tačiau niekur nenurodyta, kokį ryšį minėta darbo grupė turi su IT valdymo komitetu.

Rizika. Finansų ministerijos IT valdymo komitetas neatlieka savo funkcijų (nekontroliuoja IT strategijos įgyvendinimo, nekoordinuoja darbo grupių sudarymo ir veiklos), todėl Finansų ministerijos IT strategijos dokumentas gali tapti formaliu, o strategijos įgyvendinimas gali tapti neplaningu ir nerezultatyviu. Lietuvoje IT strateginis valdymas nereglamentuotas teisės aktais, tačiau Valstybės kontrolės auditoriai nuomonę grindžia geros praktikos pavyzdžiais.

Finansų ministerijoje duomenų saugos įgaliotiniu paskirtas IT departamento direktorius, kuris atsako už duomenų saugumo politikos įgyvendinimą ir kontrolę ir teikia duomenų valdytojui siūlymus dėl atskirų informacinės sistemos posistemių ar infrastruktūros administratorių (toliau vadinama – administratorius), kurie už paskirtų funkcijų vykdymą atsiskaito tiesiogiai duomenų saugos įgaliotiniui, paskyrimo. Pagal Finansų ministerijos pasirinkto ISO 17799 standarto reikalavimus, saugos pareigūnas turėtų vadovauti valdytojams, vartotojams ir paslaugų teikėjams, nurodydamas jų asmenines atsakomybes ir ypatingas privalomas procedūras, jo darbo neįtakotų pavaldymo ryšiai ir priklausymas konkrečiam departamentui¹¹.

IS valdytojų („savininkų“) nustatymas

Finansų ministerija teigia, kad IS saugos valdymui pasirinko ISO 17799 standartą.¹² Minėtas standartas nurodo¹³, kad organizacija turi paskirti informacinio turto prižiūrėtojus¹⁴. Finansų ministerijoje aiškiai neįvardyti IS valdytojai („savininkai“). Finansų ministerijos atskirų IS tvarkytojais paskirti Finansų ministerijos struktūriniai padaliniai ir sudarytos darbo grupės. Auditorių nuomone, IS valdytojais („savininkais“) turėtų būti informacinių sistemų vartotojų struktūrinių padalinių vadovai.

Rizika. Finansų ministerijoje asmeniškai neįvardyti IS valdytojai („savininkai“), todėl, Valstybės kontrolės auditorių nuomone, gali būti neefektyvus ir nerezultatyvus Finansų ministerijos IS procesų valdymas.

¹⁰ Finansų ministro 2005-09-29 įsakymas Nr. 1K-283 „Dėl Finansų ministerijos ir jos reguliavimo srities informacinių technologijų ilgalaikės strategijos darbo grupės sudarymo“.

¹¹ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2000) 12.1.4 dalis „Duomenų apsauga ir asmeninės informacijos slaptumas“.

¹² Finansų ministro 2004-10-26 įsakymas Nr. 1K-346 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

¹³ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2000) 4 dalis „Organizacinės saugumo priemonės“.

¹⁴ Tiksliau valdytojus („savininkus“), nes oficialioje angliškoje šio standarto versijoje vartojamas owner terminas.

IS rizikos vertinimas

Finansų ministerijoje veikia Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimų sistema (VBAMS), Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos Sanglaudos fondo informacinės kompiuterizuotos valdymo ir priežiūros sistema (SFMIS), kitos IS.

VBAMS ir SFMIS yra valstybės informacinės sistemos.¹⁵ Valstybės IS privaloma atlikti ir aprašyti rizikos vertinimą.¹⁶ Be to, Finansų ministerija teigia, kad IS saugos valdymui pasirinko ISO 17799 standartą, kuriame nurodoma atlikti rizikos vertinimą.¹⁷ LST ISO/IEC 17799:2004 standartas nurodo, kad rizikos vertinimą galima atlikti ne tik visai organizacijai, bet ir jos dalims, atskiroms informacijos sistemoms, ypatingiems sistemos komponentams arba paslaugoms, kai tai yra praktiška, realu ir naudinga. Auditorių nuomone, rizikos vertinimą praktiška ir naudinga atlikti ir kitoms Finansų ministerijos IS, t. y. rizikos vertinimas turėtų apimti visą Finansų ministeriją, nes, be valstybės IS, Finansų ministerija naudoja ir kitas svarbias informacines sistemas.

Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamentas 2004 m. atliko IS rizikos analizę. Šios rizikos analizės metu buvo įvertinti IS rizikos veiksniai, tikimybė ir poveikis. Rizikos vertinime nedalyvavo IS valdytojai („savininkai“), todėl, auditorių nuomone, nebuvo identifikuotas informacinis turtas. Dėl minėtos priežasties Finansų ministerijos IS rizikos vertinimas neatitiko LST ISO/IEC 17799:2004 standarto.

Rizika. Finansų ministerijoje IS rizikos vertinimo procesai yra tobulintini, todėl IS rizikos valdymui gali būti parenkamos neadekvačios kontrolės priemonės.

Finansų ministerija 2005-01-04 iš UAB „CompServis“ už 42562,60 Lt įsigijo saugumo rizikos ir valdymo metodiką CRAMM v5.0, jos metinį palaikymą ir mokymus. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento direktoriaus teigimu, naudojant CRAMM v5.0, buvo parengti modeliai ir anketos, tačiau vėliau, pritrūkus laiko tokiai analizei atlikti, buvo sustota. Auditorių nuomone, CRAMM v5.0 metodika yra tinkama naudoti Finansų ministerijos IS rizikos vertinimui, tačiau iki audito pradžios ji dar nebuvo pakankamai rezultatyviai išnaudojama.

¹⁵ Valstybės informacinė sistema – valstybės institucijai teisės aktų nustatytoms funkcijoms, išskyrus vidaus administravimą, atlikti reikiamos informacijos apdorojimo procesus (duomenų ir dokumentų tvarkymo, skaičiavimo, bendravimo nuotoliniu būdu ir t. t.) vykdanči sistema, kuri veikia informacinių technologijų pagrindu (žr. Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“).

¹⁶ Vyriausybės 1997-09-04 nutarimo Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2002-12-31 nutarimo Nr. 2105 redakcija).

¹⁷ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2000). Įvadas. Kaip nustatyti saugumo reikalavimus.

Papildomai 2005 Finansų ministerijoje buvo atlikta esamos serverinės rizikos analizė.¹⁸

Gera praktika. Audito metu Finansų ministerija sertifikavo serverinę kaip atitinkančią LST EN 1047-2 standartą.

IS saugos politika

Valstybės informacinių sistemų tvarkytojai, vadovaudamiesi Tipiniais duomenų saugos nuostatais, patvirtintais vidaus reikalų ministro,¹⁹ turi parengti ir, suderinę su Vidaus reikalų ministerija, patvirtinti IS duomenų saugos nuostatus. Jie kartu su rengtinomis detaliomis instrukcijomis, procedūrų aprašymais ir saugaus darbo su duomenimis tvarka apibrėžia IS saugumo politiką. Finansų ministerijos pasirinktas LST ISO/IEC 17799:2004 standartas nurodo, kad organizacijoje turi būti parengtas informacijos saugos dokumentas.²⁰

Finansų ministerijoje yra patvirtinti duomenų saugos nuostatai,²¹ Informacinių technologijų priemonėmis tvarkomų duomenų saugos aprašas, Informacinių technologijų infrastruktūros, elektroninio pašto ir interneto naudojimo taisyklės bei Kompiuterinės įrangos, sisteminės ir tipinės programinės įrangos naudojimo Finansų ministerijoje taisyklės.²² Finansų ministerijoje neparengtas atskiras informacijos saugos politikos dokumentas, kuris turėtų būti parengtas po IS rizikos vertinimo pagal ISO 17799 standarto reikalavimus.

Rizika. IS rizikos vertinimas iš dalies neatitinka ISO 17799 reikalavimų, todėl IS saugos politika gali būti nevientisa ir neišbaigta.

IS auditai Finansų ministerijoje

Lietuvoje vidaus audito tarnybos turi vadovautis Lietuvos Respublikoje išleistais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus audito atlikimą bei tarptautiniu mastu pripažintais vidaus audito standartais.²³ Vadovaujanti institucija turi užtikrinti,²⁴ kad tarpinių institucijų vidaus audito

¹⁸ Finansų ministerijos valstybės sekretoriaus pritaro Informacinių technologijų departamento direktoriaus 2005-09-15 tarnybinio rašto „Dėl įrangos įsigijimo“ priedas „Finansų ministerijos esamos serverinės rizikos analizė“.

¹⁹ Vyriausybės 1997-09-04 nutarimo Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2002-12-31 nutarimo Nr. 2105 redakcija).

²⁰ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2000). 3 dalis. Saugumo politika.

²¹ Finansų ministro 2004-10-26 įsakymas Nr. 1K-346 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

²² Finansų ministerijos valstybės sekretoriaus 2005-03-17 d. potvarkis Nr. 2K-007 „Dėl Finansų ministerijos informacinių technologijų priemonėmis tvarkomų duomenų saugumo politiką reglamentuojančių dokumentų patvirtinimo“.

²³ Lietuvos stojimo į EB sutartis ir Lietuvos derybinė pozicija „Finansų kontrolė“.

tarnybos, taikydamos visuotinai priimtus standartus,²⁵ atliktų nepriklausomus atrankinius patikrinimus ir sistemų auditą, kaip reikalauja Europos Sąjungos teisės aktai.²⁶

Vidaus audito tarnyba kas treji metai turi įvertinti institucijos vidaus kontrolės sistemą.²⁷ Atskirų vidaus kontrolės sričių įvertinimas atliekamas skaidant vidaus kontrolės sistemą į audito sritis, kurių auditas turi būti numatomas strateginiuose ir metiniuose tarnybų planuose. Vidaus audito profesinės praktikos standartai²⁸ tokia sritimi laiko informacijos saugumą.

Finansų ministerijos Vidaus audito tarnyba nuo 2004 m. neatliko specializuotų IS auditų.

Viena su SFMIS susijusi išvada ir rekomendacija (žr. 3 lentelę) buvo pateikta Finansų ministerijos Vidaus audito tarnybos 2005-11-16 Centrinės projektų valdymo agentūros veiklos atrankinio patikrinimo ataskaitoje Nr. 7. Minėta ataskaita buvo pateikta finansų ministrui ir Centrinės projektų valdymo agentūros direktoriui.

3 lentelė. Finansų ministerijos Vidaus audito tarnybos 2005-11-16 Centrinės projektų valdymo agentūros veiklos atrankinio patikrinimo ataskaitoje Nr. 7 pateikta su SFMIS susijusi išvada ir rekomendacija.

Išvados	Rekomendacijos
<p>10. BPD 5.1 ir 5. 2 priemonių projektų duomenų įvedimo į SFMIS kontrolė nepakankama, neįvesti projektų duomenys apie gautas išlaidų deklaracijas, patirtas išlaidas ir patikrų vietose rezultatus, neišspręstos BPD 5.2 priemonės projektų finansinių duomenų įvedimo problemos.</p>	<p>9. Rekomenduojame VŠĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai skubiai įvesti į SFMIS BPD 5.1 ir 5.2 priemonių projektų išlaidų deklaracijų bei išlaidas pateisinančiųjų ir įrodančiųjų dokumentų finansinius duomenis.</p>

Rizika. Auditorių nuomone, Finansų ministerijos Vidaus audito tarnybai neatliekant IS auditų, Finansų ministerijos vadovybė galėjo nežinoti visų su IS kontrole susijusių trūkumų.

²⁴ Vyriausybės 2004-08-02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“ patvirtinto Bendrojo programavimo dokumento 6.3. dalį „Finansų kontrolės ir audito sistemos organizavimas“.

²⁵ Vidaus auditorių instituto (JAV, Florida) 2001-10-18 išleisti Vidaus audito profesinės praktikos standartai.

²⁶ Europos Komisijos reglamento (EB) Nr. 438/2001 10 straipsnis.

²⁷ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (2002-12-10 Nr. IX-1253) (5 straipsnio 6 punktas).

²⁸ Vidaus audito standartas 2110 A2 „Rizikos valdymas“ ir jo paaiškinimas 2100-2 „Informacijos saugumas“.

FINANSŲ MINISTERIJOS INFORMACINIŲ SISTEMŲ BRANDA

Informacinių sistemų audito metodinėse rekomendacijose²⁹ rekomenduojama pagal Gebos brandos modelį (angl. *Capability Maturity Model - CMM*) įvertinti IS vidaus kontrolę. IS brandos vertinimo kriterijai pateikti 2 priede.

Atsižvelgus į šioje ataskaitoje pateiktus faktus, Finansų ministerijos IS vidaus kontrolės branda apibrėžiama kaip **pirminis / Ad Hoc procesas** (žr. 2 priedą).

Auditorių manymu, Finansų ministerijos brandos lygis neišsiskiria iš bendro valstybinio sektoriaus konteksto. Finansų ministerijos IT politika yra tobulintina, nes neatliktas visą instituciją apimantis IT rizikos vertinimas, neformalizuoti IT incidentų ir problemų valdymo procesai, todėl vadovybės ir administracinių padalinių informavimas apie problemas yra stichiškas. Finansų ministerijos IT departamentas iš savo pusės atliko būtinus veiksmus aukštesniam brandos lygiui pasiekti. Tolesnius žingsnius turėtų žengti institucijos vadovybė ir veiklos padaliniai.

Pažanga

Valstybės kontrolei 2004 metais atliekant VBAMS IS auditą, IS branda nebuvo vertinama pagal Gebos brandos modelį, todėl pagal šią metodiką nėra galimybės skaitine verte įvertinti teigiamus pokyčius. Vertinant Finansų ministerijos IS bendrąją kontrolę, pastebėti teigiami pokyčiai pateikti lentelėje.

Toliau lentelėje pateikiame, 2004-02-17- 2004-07-05 atlikto audito „Finansų ministerijos Informacinės sistemos vertinimas“, rekomendacijas bei iki šiol padarytą pažangą.

4 lentelė. Valstybinių auditorių rekomendacijų įgyvendinimas.

Nr.	Rekomendacija	Finansų ministerijos padaryta pažanga
1.	Parengti Ministerijos IT ir VBAMS plėtros strategijas, suderintas su Ministerijos tikslais	2004-12-02 IT valdymo komitetas patvirtino Finansų ministerijos IT strategiją, sudaryta darbo grupė IT ilgalaikės strategijos kūrimui. Ministro įsakyme nurodyta, kad ši darbo grupė rengia bendrą, visų Finansų ministerijos reguliavimo srities institucijų IT strategiją ir už atliktą darbą atsiskaito Finansų ministerijos kolegijai. Finansų ministerijos IT strategija iki audito pradžios nebuvo peržiūrėta ir koreguota.
2.	Tobulinti IT procesų valdymo struktūrą	a. Finansų ministerijos IT valdymui užtikrinti 2004-09-20 sudarytas IT

²⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2006-04-27 įsakymas Nr. V-65 „Dėl Informacinių sistemų metodinių rekomendacijų patvirtinimo“

Nr.	Rekomendacija	Finansų ministerijos padaryta pažanga
		<p>valdymo komitetas.</p> <p>Auditorių nuomone, IT valdymo komitetas turėtų būti aukščiausias Finansų ministerijos IT valdymo organas, tačiau formaliai šią jo funkciją dubliuoja Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamentas.</p> <p>IT valdymo komitetas nuo jo sudarymo iki audito pradžios posėdžiavo du kartus.</p> <p>b. 2005-09-21 pakeisti ir papildyti FM IT departamento nuostatai.</p>
3.	Tobulinti Ministerijos IT saugumo politiką bei ją realizuojančias tvarkas, parengti VBAMS nuostatus ir kitą dabartinę VBAMS būseną aprašančią dokumentaciją, įdiegti VBAMS kokybės gerinimo priemones;	<p>a. IT departamentas 2004 m. atliko IS rizikos analizę. Papildomai 2005 Finansų ministerijoje buvo atlikta esamos serverinės rizikos analizė.³⁰ Rizikos vertinime nedalyvavo IS valdytojai („savininkai“), todėl, auditorių nuomone, nebuvo identifikuotas informacinis turtas. Dėl minėtos priežasties Finansų ministerijos IS rizikos vertinimas neatitiko LST ISO/IEC 17799:2004 standarto.</p> <p>b. Audito metu Finansų ministerijos serverinė buvo sertifikuota kaip atitinkanti LST EN 1047-2 standartą.</p> <p>c. 2005-03-17 Finansų ministerijoje yra patvirtinti duomenų saugos nuostatai,³¹ Informacinių technologijų priemonėmis tvarkomų duomenų saugos aprašas, Informacinių technologijų infrastruktūros, elektroninio pašto ir interneto naudojimo taisyklės bei Kompiuterinės įrangos, sisteminės ir tipinės programinės įrangos naudojimo Finansų ministerijoje taisyklės.</p> <p>d. Valstybės informacinių sistemų registre 2006-04-13 įregistruoti tik VBAMS nuostatai, parengti ir patvirtinti VBAMS duomenų saugos nuostatai. Parengtas SFMIS nuostatų projektas derinamas, nuostatai neįregistruoti</p>
4.	Atlikti poreikių ir galimybių analizę dėl VBAMS integracijos su biudžetinių organizacijų buhalterinės apskaitos sistemomis ir su kitomis informacinėmis sistemomis (pvz. Valstybine mokesčių inspekcija, Muitinės departamentu);	VBAMS ir SFMIS IS suderintos, svarstyti poreikiai dėl SFMIS integracijos su kitomis IS.
5.	Numatyti priemones, siekiant išvengti duomenų dubliavimosi popieriuje ir kitose informacinėse sistemose.	Finansų ministerijos ITD direktorės teigimu, VBAMS plėtros projekto metu patobulintos sistemos saugos galimybės bei vartotojų ir administratorių veiksmų audito funkcijos. Sudarytos prielaidos labiau pasitikėti sistema, ir atsisakyti dalies popieriniu dokumentu.

³⁰ Finansų ministerijos valstybės sekretoriaus pritaro Informacinių technologijų departamento direktoriaus 2005-09-15 tarnybinio rašto „Dėl įrangos įsigijimo“ priedas „Finansų ministerijos esamos serverinės rizikos analizė“.

³¹ Finansų ministro 2004-10-26 įsakymas Nr. 1K-346 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

SFMIS KŪRIMAS

SFMIS inicijavimas

Finansų ministerijos Finansų paramos departamento direktorius 2002-09-24 tarnybiniu raštu inicijavo darbo grupės sudarymą. Ši darbo grupė turėjo vykdyti SFMIS kūrimo ir diegimo priežiūrą. Tokiu būdu buvo inicijuotas SFMIS kūrimas. SFMIS kūrimo tikslas buvo padėti vykdyti ES struktūrinių ir Sanglaudos fondo lėšų administravimo funkcijas.

Valstybės informacinių sistemų steigėjams, prieš pradėdant kurti valstybės IS, privaloma parengti IS nuostatus bei projekto specifikacijas.³² Finansų ministerija tokių dokumentų SFMIS kūrimo metu nebuvo parengusi.

SFMIS buvo kuriamas naudojant PHARE lėšas,³³ todėl SFMIS kūrimo projektas turėjo atitikti PHARE taisykles. Vėliau PHARE reikalavimai buvo perkelti į Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento (toliau BPD) priedą³⁴, kuriame buvo apibrėžtos SFMIS funkcijos ir reikalavimai. SFMIS projekto specifikaciją iš dalies atitinka PHARE techninės paramos sąlygos (angl. *Terms of Reference*) Kompiuterizuotos struktūrinių fondų pagalbos ataskaitų ir stebėsenos sistemos sukūrimui.

SFMIS valdymo struktūra

Lietuvos Respublikos teisės aktai nereglamentuoja valstybinių institucijų IS projektų valdymo organizacinės struktūros. SFMIS kūrimo metu Finansų ministerija netaikė pasaulyje pripažintų standartizuotų projektų valdymo metodikų. SFMIS projekto valdymo organizacinė struktūra buvo kuriama vadovaujantis PHARE reikalavimais. SFMIS kūrimas buvo vykdomas vadovaujantis sistemos kūrėjų³⁵ pasiūlyta RUP metodika.³⁶ Finansų ministerijos darbuotojų teigimu, projekto dalyviams ši metodika buvo nauja ir projekto kontrolės jie pagal šią metodiką

³² Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir anksčiau galiojęs valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-04-22 įsakymas Nr. 29 „Dėl Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 „Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos patvirtinto valstybės ir vietos savivaldos asmens duomenų valdytojų informacinių sistemų įteisinimo plano dalinio pakeitimo“.

³³ PHARE antrosios specialiosios pasiruošimo Europos Sąjungos struktūrinių fondų valdymui programos techninės pagalbos projektas Nr. LT 01.09.02 „Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos diegimas“

³⁴ Patvirtintas Laikinojo Priežiūros komiteto Lietuvos 2004–2006 metų Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimo priežiūrai atlikti posėdžio 2004-02-05 protokolu.

³⁵ UAB ELSIS, UAB NRD, BBJ *Consult AG* ir *Thales IS GmbH* konsorciumas

nevykdė. SFMIS projektas buvo įgyvendinamas kitaip, negu planuota. Keturios projekto įgyvendinimo fazės — poreikių analizė, sistemos architektūra, programinės įrangos kūrimas ir sistemos perkėlimas — buvo įgyvendinamos ne viena po kitos, o vykdomos lygiagrečiai.³⁷

SFMIS projektavimo, plėtros ir diegimo darbus atliko UAB ELSIS, UAB NRD, BBJ *Consult* AG ir *Thales IS GmbH* konsorciumas (toliau – Konsorciumas). SFMIS sukūrimo ir įdiegimo klausimams spręsti paramos gavėjas, Finansų ministerija, sudarė darbo grupę (toliau – Darbo grupę).³⁸ Siekdama užtikrinti tinkamą projekto priežiūrą Finansų ministerija sudarė PHARE antrosios specialiosios pasiruošimo Europos Sąjungos struktūrinių fondų valdymui programos techninės pagalbos projekto Nr. LT 01.09.02 „Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos diegimas“ (toliau – SFMIS projektas) priežiūros komitetą³⁹ (vėliau pertvarkytas į Valdymo komitetą⁴⁰) (toliau – SFMIS projekto Valdymo komitetas). Darbo grupės vadovas Rolandas Kriščiūnas – tuometinis Finansų ministerijos Finansinės paramos departamento direktorius, jo pavaduotoja Jekaterina Šarmavičienė – tuometinė Finansinės paramos departamento pasiruošimo ES struktūrinių fondų valdymui skyriaus vedėja. SFMIS projekto Valdymo komitetui vadovavo Jekaterina Šarmavičienė. Dalis Darbo grupės narių buvo ir SFMIS projekto Valdymo komiteto nariais. Finansų ministro įsakyme⁴¹ numatytas Darbo grupės reglamentas nebuvo parengtas, Darbo grupės veikla nebuvo dokumentuojama. Įrodymų, kaip buvo vykdoma dviejų SFMIS kūrimui įsteigtų valdymo struktūrų⁴² veikla, nėra.

³⁶ *Rational Unified Process* (žr. http://en.wikipedia.org/wiki/Rational_Unified_Process)

³⁷ Projekto Valdymo komiteto 2005-03-24 protokolai Nr. 7

³⁸ Finansų ministro 2003-10-15 įsakymas Nr. 1K-253 „Dėl darbo grupės sudarymo“

³⁹ Finansų ministro 2003-10-15 įsakymas Nr. 1K-252 „Dėl PHARE antrosios specialiosios pasiruošimo Europos Sąjungos struktūrinių fondų valdymui programos techninės pagalbos projekto Nr. LT 01.09.02 „Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos diegimas“ priežiūros komiteto sudarymo“.

⁴⁰ Finansų ministro 2004-02-05 įsakymas Nr. 1K-040 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 1K-252 „Dėl PHARE antrosios specialiosios pasiruošimo Europos Sąjungos struktūrinių fondų valdymui programos techninės pagalbos projekto Nr. LT 01.09.02 „Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos diegimas“ priežiūros komiteto sudarymo“ pakeitimo“

⁴¹ Finansų ministro 2003-10-15 įsakymas Nr. 1K-253 „Dėl darbo grupės sudarymo“

⁴² projekto Nr. LT 01.09.02 „Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos diegimas“ Valdymo komiteto ir Finansų ministro 2003-10-15 įsakymu Nr. 1K-253 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta Darbo grupė

Finansų ministerijos vadovybė netvirtino SFMIS dokumentų, kaip tai numatyta teisės aktuose⁴³ (žr. 1 priedo 1 lentelę). Finansų ministerijos IT valdymo komitetas buvo įsteigtas⁴⁴ tik 2004-09-20, baigiantis SFMIS projektui,⁴⁵ ir nesvarstė SFMIS projekto eigos.

Išvada. Finansų ministerijos vadovybė neužtikrino pakankamos SFMIS projekto kontrolės, nes netvirtino SFMIS projekto dokumentų ir neišnaudojo IT valdymo komiteto galimybių.

Finansų ministerija teigia, kad išnaudoti IT valdymo komiteto galimybių SFMIS projekto įgyvendinimo metu nebuvo galimybės, nes šis komitetas buvo sukurtas baigiant įgyvendinti SFMIS kūrimo projektą.

Finansų ministerija nevisiškai sutinka su auditorių išvada, teigdama, kad Finansų ministerijos vadovybė pasirašė SFMIS kūrimo projekto sutartį, tvirtino pagrindines šio projekto ataskaitas bei projekto SFMIS projekto Valdymo komiteto ir darbo grupės sudėtį.

Nors Finansų ministerijos vadovybė buvo informuojama apie projekto eigą ir kylančias problemas, auditoriai nerado įrodymų, kad vadovybė priėmė sprendimus, užtikrinančius nustatytų problemų pašalinimą. Audito metu auditoriams nebuvo pateikti įrodymai patvirtinantys vadovybės SFMIS projekto kontrolę (pvz. patvirtintos SFMIS specifikacijos), kaip numatyta teisės aktuose⁴⁶.

SFMIS kūrimo rizikos valdymas

PHARE techninės paramos sąlygose „Kompiuterizuotos struktūrinių fondų pagalbos ataskaitų ir stebėsenos sistemos sukūrimui“ Finansų ministerija numatė, kad rizikos valdymui busimas paslaugos tiekėjas turėtų sukurti ir įdiegti kokybės valdymo procedūras. Auditorių nuomone, kokybės valdymo procedūros neapima svarbiausių rizikos valdymo sričių. Konsorciumas pateikė pradinį rizikos valdymo aprašymą, kuris vėliau turėjo būti atnaujinamas.⁴⁷ Šis rizikos

⁴³ Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir anksčiau galiojęs Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-04-22 įsakymas Nr. 29 „Dėl Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 „Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos patvirtinto valstybės ir vietos savivaldos asmens duomenų valdytojų informacinių sistemų įteisinimo plano dalinio pakeitimo“.

⁴⁴ Finansų ministro 2004-09-20 įsakymas Nr. 1K-314 „Dėl Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto sudarymo“.

⁴⁵ 2005-03-24 *The deed of transfer – acceptance*

⁴⁶ Ryšių ir informatikos ministerijos 1998-03-24 Nr.48 „Dėl informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“. Ši teisės aktą keitė Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2004-10-15 direktoriaus įsakymas Nr. T-131 „Dėl informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“

⁴⁷ UAB ELSIS 2003-05-26 „*Structural funds management information system. Organization and Methodology*“. Revision: 3.

aprašymas nebuvo atnaujintas, nes jis nepakeistas perkeltas į galutinę SFMIS projekto įgyvendinimo ataskaitą. Rizikos aprašyme nurodyta, kad už rizikos valdymą atsako projekto vadovas. Galutinėje ataskaitoje konsorciumas nurodė, kad SFMIS projekto komanda patyrė šias rizikas:

- nenusistovėję vartotojų reikalavimai,
- koordinavimo problemos tarp visų projekto dalyvių,
- informacijos trūkumas.

Konsorciumas šias rizikas valdė naudodamas iteratyvius sistemų plėtros metodus ir pristatydamas Finansų ministerijai demonstracinius prototipus ir pan.

Auditoriams nebuvo pateikta įrodymų, kaip Finansų ministerija savo ruožtu valdė SFMIS projekto rizikas. SFMIS projekto Valdymo komiteto posėdžių protokoluose užfiksuotos SFMIS kūrimo problemos, tačiau auditorių nuomone, SFMIS projekto Valdymo komitetas ir Darbo grupė nesukūrė projekto vykdymo kontrolei reikalingų procedūrų.

Išvada. Finansų ministerija, SFMIS kūrimo metu, SFMIS kūrimo rizikas valdė intuityviai, nesiremama pasaulyje pripažintomis metodikomis ir praktikomis.

SFMIS tikslai

Auditoriai negavo įrodymų, kad būtų atlikta išsami SFMIS kūrimo galimybių studija. Taip pat liko neaišku, kada į pradinių SFMIS tikslų formulavimą buvo įtraukti būsimieji sistemos naudotojai, ar buvo svarstomos SFMIS kūrimo alternatyvos, pvz.: SFMIS apimčiai, pobūdžiui ir pan. Finansų ministerija nurodė, kad tikslų formulavimo metu nei SFMIS vartotojų skaičius, nei jų funkcijos nebuvo apibrėžtos teisės aktais, todėl Finansų ministerija priėmė sprendimą pati nustatyti SFMIS keliamus tikslus. Pirminiai SFMIS tikslai buvo suformuluoti PHARE techninės paramos sąlygose, vėliau tikslai buvo perkelti į BPD priedą. Tikslų pasiekimas pateiktas šios valstybinio audito ataskaitos 1 priedo 2 lentelėje.

Auditoriai, siekdami nustatyti tikslų pasiekimo rezultatyvumą, atliko tarpinių ir įgyvendinančių institucijų apklausą, vykdė SFMIS veikimo peržiūrą ir analizavo dokumentus. Auditoriai apklausė tarpines ir įgyvendinančias institucijas apie SFMIS atskirų dalių panaudojimą. SFMIS koncepcijose buvo numatyta, kad ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų valdymui bus sukurti Paramos suteikimo ir projekto realizavimo, Mokėjimų ir biudžeto, Monitoringo bei IT infrastruktūros ir duomenų apdorojimo moduliai.

Dalis institucijų pažymėjo, kad yra neįmanoma naudotis sukurtais SFMIS monitoringo moduliais, viešųjų pirkimų ir veiklų grafikais, nurodė kitus, jų nuomone, svarbius SFMIS trūkumus (žr. 1 priedo 4 lentelę). Finansų ministerijos teigimu, tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų pastebėti bei kiti trūkumai nesprendžiami laiku, nes SFMIS vartotojai nepakankamai bendradarbiauja su Finansų ministerija.

Auditoriai atliko SFMIS veikimo peržiūrą ir nustatė, kad struktūrinių fondų lėšų administravimui sukurti SFMIS moduliai naudojami tik iš dalies. Struktūrinių fondų monitoringo modulis iki audito pradžios nebuvo naudojamas. Standartinės SFMIS įdiegtos ataskaitos buvo kuriamos, tačiau jose pateikiami duomenys buvo nepatikimi dėl nepakankamos duomenų suvedimo kontrolės. Dėl minėtos priežasties ataskaitos Europos Komisijai buvo pateikiamos vadovaujantis ne sistemoje sukauptais duomenimis.

SFMIS Sanglaudos fondo moduliai iki audito pradžios nebuvo naudojami. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento darbuotojų teigimu, šie moduliai nenaudojami, nes realizavus tai, kas buvo specifiukuota, ir pradėjus naudoti SFMIS, paaiškėjo, kad realios institucijų taikomos procedūros yra visiškai kitokios. SFMIS kuriamų Sanglaudos fondo modulių informacijos mastas ir nomenklatūra nesuderinti su Europos Komisija.⁴⁸

Auditorių nuomone, į SFMIS galima suvesti pakankamai duomenų, leidžiančių atlikti projekto vertinimą, projekto, priemonės, prioriteto įgyvendinimo analizę ir sukurti įgyvendinimo ataskaitas. Tačiau auditoriai negali teigti, kad informacija į SFMIS suvedama laiku, be klaidų ir visa. Taip gali atsitikti dėl nepakankamos Finansų ministerijos kontrolės siekiant, kad įgyvendinančios ir tarpinės institucijos tinkamai suvestų visus duomenis. Savo ruožtu įgyvendinančios ir tarpinės institucijos nesuinteresuotos suvesti duomenis į SFMIS ir naudotis ja administruojant lėšas, nes tam jos turi pritaikyti savo vidines procedūras prie SFMIS reikalavimų. Tarpinės ir įgyvendinančios institucijos privalo rengti vidaus procedūras ir taisykles, atitinkančias Finansų ministerijos nustatytų teisės aktų reikalavimus, ir užtikrinti vidaus procedūrų laikymąsi,⁴⁹ Finansų ministerija iki audito pradžios neįteisino SFMIS, kaip to reikalauja teisės aktai.⁵⁰

Projekto metu kito teisės aktai, todėl SFMIS apimtis ir projekto pabaigos data buvo pakeista. SFMIS nepradėjo veikti, kaip buvo numatyta BPD priede: nuo 2004 rugsėjo mėnesio

⁴⁸ EK reglamento Nr. 1386/2002 16 straipsnio 1 ir 2 dalis.

⁴⁹ Vyriausybės 2005-04-18 nutarimo Nr. 414 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 31 d. nutarimo Nr. 649 "Dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų administravimo Lietuvoje“ pakeitimo“.

⁵⁰ Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

Finansų ministerija nėra sudariusi planų, kada Sanglaudos moduliai bus pradėti naudoti ES Sanglaudos fondo lėšų administravimui.

Išvada. SFMIS kūrimas pradėtas nesuformavus ir nepatvirtinus ES struktūrinių ir ES Sanglaudos fondų valdymą reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų bei neatlikus išsamios galimybių studijos. SFMIS kūrimui būtini teisės aktai buvo rengiami jos kūrimo metu. SFMIS kūrimo tikslai pasiekti tik iš dalies, todėl auditoriai mano, kad SFMIS projektas buvo pernelyg ambicingas.

Finansų ministerija sutinka, kad SFMIS, kaip IT sistemos kūrimui, turėjo būti patvirtintos procedūros, tačiau teigia, kad buvusioje situacijoje tai padaryti buvo neįmanoma.

Finansų ministerija pabrėžia, kad SFMIS kūrimas be savo tiesioginio funkcionalumo davė didelę pridėtinę vertę nustatant BPD administravimo procedūras. Vadovaujančiai institucijai siekiant maksimaliai užtikrinti administravimo procedūrų ir SFMIS atitiktį, Finansų ministerijos manymu, SFMIS kūrimas pasitarnavo administravimo procedūrų kūrimui, informacijos struktūrizavimui ir loginiam atskirų procedūrų dalių atskyrimui.

Finansų ministerija nesutinka, kad SFMIS projektas buvo per daug ambicingas ir teigia, jog gaunamos pastabos bei pasiūlymai iš tarpinių, įgyvendinančių ir kontroliuojančių institucijų tik parodo, kad vadovaujančios institucijos planuotas ir realizuotas SFMIS funkcionalumas turi būti plečiamas, įtraukiant papildomą informaciją.

Auditorių manymu, sunku įvertinti, kokią vertę BPD procedūrų nustatymui suteikė SFMIS kūrimas, nes niekas neatliko išlaidų/naudos (angl. *cost/benefit*) analizės. Finansų ministerija nenustatė formalių vertinimo kriterijų pagal kuriuos būtų galima įvertinti SFMIS sukūrimo materialiąją ir nematerialiąją pridėtinę vertę.

SFMIS vartotojų reikalavimų derinimas

Valstybės informacinių sistemų steigėjams, prieš pradėdant kurti valstybės IS, privaloma IS nuostatus bei projekto specifikacijas derinti su būsimais duomenų teikėjais (tarpinėmis ir įgyvendinančiomis institucijomis), ir šiuos dokumentus pateikti IS plėtrą koordinuojančioms institucijoms registruoti.⁵¹ Finansų ministerija SFMIS kūrimo metu negalėjo parengti minėtų teisės aktų, nes dar nebuvo nustačiusi duomenų teikėjų. SFMIS duomenų tiekėjai buvo nustatomi sistemos kūrimo metu. Auditorių nuomone, IS nuostatų ir IS projektų specifikacijos derinimas ir tvirtinimas yra svarbi kontrolės priemonė. Derinimo ir tvirtinimo metu šie dokumentai papildomai peržiūrimi ir derinami su visomis suinteresuotomis pusėmis. Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Vyriausybės ir kitoms valstybės institucijoms, kuriojančioms informacijos saugumą, el. valdžios ir informacinės visuomenės plėtrą, tai sudaro papildomą galimybę kontroliuoti visų valstybės IS suderinamumą ir integraciją, surinkti informaciją apie valstybės IS, sudaryti prielaidas strateginių elektroninės valdžios ir informacinės visuomenės plėtros sprendimų priėmimui. Minėtų dokumentų derinimas su Informacinės plėtros komiteto prie Vyriausybės buvo pradėtas, tačiau iki audito pradžios neužbaigtas.

Būsimų SFMIS vartotojų poreikių derinimas buvo vykdomas į Darbo grupę ir SFMIS projekto Valdymo komitetą įtraukiant tarpinių ir įgyvendinančių institucijų atstovus.

Finansų ministerija reikalavo, kad tarpinės ir įgyvendinančios institucijos pateiktų reikalingų dokumentų galutinius projektus,⁵² tačiau bendravimas tarp institucijų buvo nepakankamas. Tai įvyko dėl to, kad tuo metu SFMIS vartotojų reikalavimai nebuvo nusistovėję, o pati SFMIS buvo kuriamas neturint patvirtintų veiklos procedūrų (angl. *Business process*). Konsorciumas savo mėnesinėse ataskaitose SFMIS projektavimo metu nuolatos pabrėždavo, kad Finansų ministerija nepateikia vartotojų reikalavimų. SFMIS projekto Valdymo komitetas buvo patvirtinęs atskirų SFMIS modulių, koncepcijas.⁵³ SFMIS specifikacijas SFMIS projekto Valdymo

⁵¹ Nuo 2004 metų IS nuostatus ir projekto specifikacijas registruoja Informacinės plėtros komitetas prie Vyriausybės (toliau – IVPK) (žr. Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ (anksčiau galiojo: Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-04-22 įsakymas Nr. 29 „Dėl Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 „Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos patvirtinto valstybės ir vietos savivaldos asmens duomenų valdytojų informacinių sistemų įteisinimo plano dalinio pakeitimo“, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 d. įsakymas Nr. 7 „Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos“, Ryšių ir informatikos ministro 1993-03-12 įsakymu Nr. 15 patvirtinta „Techninės užduoties valstybinės svarbos kompiuterizuotai informacinei sistemai sukurti derinimo instrukcija“.

⁵² Finansų ministerijos 2003-10-27 raštas Nr. (4.18-04)-6K-0311171 „Dėl dokumentų, reikalingų ES struktūrinių ir Sanglaudos fondo kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos kūrimui ir ES struktūrinių fondų administravimo procedūrų vadovų rengimui, pateikimo“.

⁵³ Valdymo komiteto 2004-01-30 protokolai Nr. 2, 2004-10-22 protokolai Nr. 5.

komitetas svarstė, tačiau auditoriai neturi įrodymų apie jų galutinį patvirtinimą. SFMIS vartotojų reikalavimai nebuvo nusistovėję, todėl SFMIS buvo kuriama neturint patvirtintų veiklos procedūrų. SFMIS kūrimo metu buvo keista projekto apimtis ir įgyvendinimo data⁵⁴.

Išvada. SFMIS buvo kuriama neturint patvirtintų veiklos procedūrų, todėl negalėjo būti pasiektas planuotas jos rezultatyvumas.

Auditoriai apklausė tarpines ir įgyvendinančias institucijas apie jų įtraukimą į SFMIS kūrimo procesą ir šių institucijų poreikių tenkinimą. Beveik visos institucijos minėjo, kad buvo įtrauktos į SFMIS kūrimo procesą ir žinojo apie projekto eigą. Institucijų tarnautojai negalėjo aiškiai įvardyti, kokie pasiūlymai buvo teikiami iš jų institucijų, kaip į juos buvo atsižvelgta. Dalis minėtų institucijų tvirtino, kad SFMIS sukurtas tik Finansų ministerijos poreikiams tenkinti ir neatitinka tarpinių ir įgyvendinančių institucijų poreikių, nustatytų vidinių ES paramos lėšų administravimo procedūrų. Informacija popieriniuose ir SFMIS elektroniniuose dokumentuose dubliuojama. Auditorių nuomone, informacijos dubliavimas didina tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų darbo sąnaudas.

SFMIS buvo kuriamas pagal PHARE techninės paramos sąlygose pateiktus reikalavimus informacinės sistemos funkcionalumui bei vadovaujantis Europos Komisijos nustatytais reikalavimais duomenų persiuntimui.⁵⁵ Minėti reikalavimai buvo perkelti į BPD priedą. Pasibaigus projektui SFMIS neatitiko šių reikalavimų. Iki audito pradžios SFMIS struktūrinių fondų modulyje nebuvo galima panaudoti duomenų mainų su Europos Komisija (SFC) funkcionalumo. Pavyzdžiui, nebuvo naudojami SFMIS duomenys persiunčiant Europos Komisijai nustatytos formos informaciją. SFMIS nebuvo naudojami Sanglaudos fondo moduliai ir monitoringo modulis struktūriniais fondams administruoti. Finansų ministerijos teigimu šie trūkumai atsirado, nes nebuvo galima pasitikėti į SFMIS suvestais duomenimis. Auditorių nuomone tai galėjo atsitikti dėl nenustatytos duomenų suvedimo kontrolės ir pasikeitusių funkcinių reikalavimų.

SFMIS pagal PHARE techninės paramos sąlygas buvo kuriama kaip ilgalaikė sistema su tobulinimo galimybėmis. Auditoriai negavo įrodymų, kad Finansų ministerija būtų analizavusi, kaip

⁵⁴2004-09-09 Addenum No. 1 to service contract No. LI0109.02.01.0002

⁵⁵ Komisijos 2000-11-15 parengtas dokumentas „*Structural Funds 2000-2006, Electronics Data Exchange between Member States and the European Commission*“.

naujame programavimo periode atskirų priemonių programavimo galimi pasikeitimai atsilieps SFMIS veikimui ir SFMIS pritaikymui prie pasikeitusių reikalavimų.

Išvada. Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų procedūros nesuderintos su SFMIS reikalavimais ir tai turėjo įtakos SFMIS rezultatyvumui.

Finansų ministerija pabrėžia, kad nuolat stengėsi įtraukti visų suinteresuotų institucijų atstovus į SFMIS kūrimo ir diegimo procesą, įsteigdama SFMIS projekto Valdymo komitetą ir SFMIS diegimo darbo grupę. Finansų ministerija teigia⁵⁶, kad SFMIS yra ne Finansų ministerijos poreikiams tenkinti, o programos, kurios vadovaujanti institucija yra Finansų ministerija, tinkamam valdymui užtikrinti.

Finansų ministerija nesutinka, kad vadovujančioji institucija privalo suderinti specifikacijas, nuostatus bei kitus su SFMIS susijusius dokumentus su būsimais SFMIS vartotojais – tarpinės ir įgyvendinančiomis institucijomis, nes pagal Tarybos 1999-06-21 reglamento Nr. 1260/1999 nustatančio bendrąsias struktūrinių fondų nuostatus 34 str., BPD 6.1. dalį ir Nutarimo 5.6 punktą, vadovujančioji institucija yra atsakinga už sistemos kūrimą ir jos priežiūrą, o Tarpinės ir Įgyvendinančios institucijos yra Vadovujančios institucijos dalys, kurioms dalinai deleguotas kai kurių funkcijų vykdymas.

Finansų ministerijos teigimu, sistemos specifiškai nereikalauja poreikių suderinimo su institucijomis ir dėl institucijų pasyvumo toks suderinimas nėra įmanomas.

Finansų ministerija sutinka, kad informacijos dubliavimas SFMIS ir popieriniame formate didina darbo sąnaudas ir teigia, kad tokio dubliavimo lengva būtų išvengti, jei institucijos laiku ir kokybiškai suvestų duomenis į SFMIS. Finansų ministerija informavo Vyriausybę, kad audito metu SFMIS generuoti reikalingų ataskaitų bei plėtoti SFMIS analizės galimybes nebuvo galimybių, nes institucijos nebuvo suvedusios visų duomenų.

Auditorių nuomone, Finansų ministerija nėra apsisprendusi, kokius reikalavimus turi tenkinti SFMIS: ar tik Finansų ministerijos – tada ji yra per plati, ar visų institucijų – tada ji turi būti pritaikyta vartotojų poreikiams.

⁵⁶ Finansų ministerijos 2006-06-21 raštas Nr. ((4.99-03)-5K-0614294)-6K0606613 “Dėl atlikto SFMIS valstybinio audito ataskaitos projekto”

SFMIS reikalavimų pakeitimų valdymas SFMIS kūrimo metu

SFMIS kūrimas ir plėtra buvo vykdomas kartu su teisės aktų, reikalingų ES paramos fondams administruoti, kūrimu. Tuo metu pakitę teisės aktų reikalavimai nebuvo laiku perkeltami į SFMIS. Administravimo ir finansavimo taisyklės nuo 2004-02-06 iki 2005-05-21 buvo keistos penkis kartus. Audito metu SFMIS kuriamos ataskaitos neatitiko administravimo ir finansavimo taisyklių.

Išvada. SFMIS kūrimas negalėjo pasiekti norimo rezultatyvumo, nes nebuvo aiškių vartotojų reikalavimų keitimo mechanizmų ir aiškiai aprašytų teisės aktų reikalavimų perkėlimo į SFMIS procedūrų.

SFMIS diegimas

SFMIS bandomoji eksploatacija buvo vykdoma Finansų ministerijoje, VŠĮ Centrinėje projektų valdymo agentūroje ir Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Vyriausybės.⁵⁷ Konsorciumas parengė Programinės įrangos testavimo tvarką, tačiau SFMIS projekto Valdymo komitetas šios tvarkos nesvarstė ir netvirtino, testavimo procesas nebuvo pilnai dokumentuojamas. Finansų ministerija raštu prašydavo tarpines ir įgyvendinančias institucijas testuoti SFMIS. Institucijos neturėjo SFMIS testavimo gairių, todėl jis buvo atliekamas neturint detaliai aprašytų kriterijų.

Pirmieji SFMIS mokymai vyko 2005 kovo 14–22 dienomis.⁵⁸ Auditoriai apklausė tarpines ir įgyvendinančias institucijas apie SFMIS mokymus. Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų tarnautojai nurodė, kad mokymai buvo organizuoti, tačiau, keičiantis sistemai, jie pasigenda tęstinių mokymų, konsultacijų ir mokymų sklaidos (mokymų perteikimo institucijoje dirbantiems naudotojams). Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų tarnautojai nėra patenkinti parengtu SFMIS vartotojo vadovu, nes jame nenurodyti nuoseklūs vartotojo veiksmai. Vartotojai tik iš dalies naudojo Vartotojo vadovą arba nesinaudojo juo iš viso. Vartotojo vadovas yra nuolat tobulinamas, tačiau jo pakeitimai atsilieka nuo sistemoje diegiamų pakeitimų.

Tarpinės ir įgyvendinančios institucijos nebuvo suinteresuotos suvesti pradinius (istorinius) duomenis. Pradinių duomenų suvedimas reikalavo daug darbo, todėl kai kurios institucijos buvo priverstos samdyti žmones. Suvedant istorinius duomenis nebuvo išnaudota galimybė sukauptus

⁵⁷ Finansų ministerijos 2005-02-17 raštas Nr. (4.18-04)-6K-0501716 „Dėl bandomosios SFMIS eksploatacijos“.

⁵⁸ Finansų ministerijos 2005-03-09 raštas Nr. (4.26-04)-6K-0502460 „Dėl SFMIS mokymų“.

duomenis importuoti į SFMIS. Dėl minėtos priežasties gerokai padidėjo tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų darbo apimtys.

SFMIS eksploatuoti pradėtas 2005-03-31.⁵⁹ Auditoriai negali teigti, kad Konsorciumas neįvykdė nustatytų jam užduočių, tačiau, kaip minėta, SFMIS galėjo būti panaudotas Europos Sąjungos lėšoms administruoti tik iš dalies. Auditorių nuomone, taip galėjo atsitikti, nes į SFMIS nebuvo laiku perkelti teisės aktų reikalavimai ir nebuvo nustatyta duomenų suvedimo kontrolė tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose.

Finansų ministerija ir Konsorciumas 2005-03-25 pasirašė perdavimo priėmimo akto⁶⁰ priedą, kuriame buvo numatyta, kad Konsorciumas įsipareigoja be papildomų mokesčių nedelsiant realizuoti ir įdiegti sistemos pakeitimus, panaikinančius priede įvardytas rizikas (rizikų sąrašas pateiktas valstybinio audito ataskaitos 3 priede).

Išvada. Nepakankamas SFMIS kūrimo rezultatyvumas – SFMIS eksploatuojamas neišnaudojant dalies sukurto funkcionalumo.

Rašte⁶¹ teigiama, kad *Finansų ministerija informavo Vyriausybę, kad audito metu⁶² SFMIS generuoti reikalingų ataskaitų bei plėtoti SFMIS analizės galimybes nebuvo galimybių, nes institucijos nebuvo suvedusios visų duomenų.*

Finansų ministerijos atstovai minėtame rašte patvirtina, kad nenustatytos rašytinės duomenų suvedimo procedūros bei reikalavimai duomenų suvedimui, duomenų grupavimui. Tai įrodo, kad vadovaujanti institucija neužtikrino efektyvaus sistemos veikimo arba duomenų suvedimo kontrolės, todėl visa atsakomybė tenka vadovujančiai institucijai (reglamentuose nėra jokių nuorodų apie tarpines institucijas). Galima išskirti šias problemas:

1. Vadovaujanti institucija SFMIS naudojimui nėra nustačiusi pakankamų tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų kontrolės priemonių;
2. Vadovaujanti institucija nėra apsisprendusi, ar sistemos funkcionalumas turėtų atitikti visų institucijų, ar tik jos pačios poreikių. Jeigu sistema taikoma tik Finansų ministerijos poreikiams, tada SFMIS funkcionalumas perteklinis ir vartotojai nesuinteresuoti suvesti duomenų

⁵⁹ Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-090 „Dėl duomenų įtraukimo į Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo kompiuterizuotą informacinę valdymo ir priežiūros sistemą“.

⁶⁰ 2005-03-24 *The deed of transfer – acceptance*.

⁶¹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2006-06-21 raštas Nr. ((4.99-03)-5K-0614294)-6K-0606613 “Dėl atlikto SFMIS valstybinio audito ataskaitos projekto”.

⁶² 2006 metų pradžia.

bei keisti procedūrų. Jeigu būtų apsispręsta, kad SFMIS turi tenkinti visų institucijų poreikius, tai Finansų ministerija turėtų derintis prie vartotojų poreikių.

Finansų ministerija patvirtina, kad sistema buvo priimta eksploatuoti neužbaigta: duomenys turėjo būti suvesti ir SFMIS pradėta eksploatuoti 2005 metų liepą. Tikrovėje, siunčiant ataskaitas Europos Komisijai, sistemos duomenimis buvo pradėta naudotis tik audito metu. Sanglaudos moduliai nefunkcionuoja, bet buvo priimti eksploatavimui.

SFMIS darbų priėmimo aktas⁶³ ir galutinis mokėjimo prašymas⁶⁴ perduotas Finansų ministerijos Finansų skyriui. Auditoriams patikrinus dokumentaciją⁶⁵ nustatyta, kad Finansų ministerija apskaitė balanse kompiuterinę įrangą ir standartines programinės įrangos licencijas, kurių vertė sudarė 543123,41 Lt. Apie tai, kad projekto metu buvo sukurta ir įdiegta SFMIS programinė įranga (nematerialus turtas), kurios vertė 2737514 Lt, Finansų skyriui informacija nebuvo pateikta ir SFMIS nebuvo užpajamuota. Auditorių nuomone, Finansų ministerijos ES programų valdymo departamentas, atsakingas už ES paramos lėšų planavimą, turėjo parengti ir perduoti Finansų skyriui IS diegimo projekto galutinius darbų priėmimo aktus su nurodytais sukurtais produktais – nematerialiu turtu.

Apie Finansų ministerijoje naudojamų kompiuterių programų (ilgalaikio nematerialaus turto) inventorizavimo ir apskaitos vidaus kontrolės trūkumus žodžiu buvo informuota SFMIS projekto Valdymo komiteto pirmininkė Jekaterina Šarmavičienė ir Finansų skyriaus vedėja Veronika Kiškienė. Finansų ministerijos Europos Sąjungos programų valdymo departamento prašymu,⁶⁶ ši klaida audito metu buvo ištaisyta – SFMIS Finansų ministerijoje buvo apskaitytas. Pajamuoto nematerialaus turto vertė – 2737514 Lt.

Išvada. Tobulintina Finansų ministerijoje ES paramos lėšomis sukurto nematerialaus turto kontrolės sistema.

Finansų ministerija teigia, kad SFMIS, kaip informacinis turtas, yra įtraukta į Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento parengtus IT politikos dokumentus.

⁶³ 2005-03-24 *The deed of transfer – acceptance*

⁶⁴ Finansų ministerijos ES programų valdymo departamento direktorės 2005-04-06 raštas Nr. (4.27-04)-16K-233 „Dėl sąskaitų apmokėjimo“.

⁶⁵ UAB ELSIS 2004-11-30 PVM sąskaita faktūra EPR NR. 0000031; Finansų ministerijos ir UAB ELSIS programinės ir techninės įrangos 2004-05-28, 2004-06-21 ir 2004-11-25 perdavimo ir priėmimo aktai.

⁶⁶ Finansų ministerijos ES programų valdymo departamento 2006-04-26 raštas Nr. (4.94-01)-16K-1038 „Dėl ES paramos lėšų planavimo“.

SFMIS PAKEITIMŲ VALDYMAS

IS pakeitimų valdymo reglamentavimas Finansų ministerijoje

Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento direktorės Dianos Seredokaitės teigimu, Finansų ministerija pakeitimų valdymui taiko MOF metodiką.⁶⁷ Pagal ją Finansų ministerija reglamentavusi SFMIS ir VBAMS pakeitimų valdymą. Auditorių nuomone, norint užtikrinti IS pakeitimų valdymo efektyvumą, procedūros turi būti bendros visai Finansų ministerijai. Nustatytos IS pakeitimų tvarkos aprašytos IT departamento patvirtintuose IS Pakeitimų valdymo procedūroje⁶⁸ ir SFMIS pataisų diegimo vadove.⁶⁹ Šios tvarkos iš dalies apima pakeitimo inicijavimą, jo patvirtinimą, pakeitimo vykdymo (kūrimo) eigą ir priėmimo (testavimo) procedūras. Minėta metodika nurodo, kad organizacija skubių, kritinių ir esminių pakeitimų valdymui turi sudaryti konsultacinę tarnybą ir konsultacinės tarnybos avarinių (kritinių) situacijų valdymo komitetą (angl. CAB ir CAB/EC). Pritaikant MOF pakeitimų valdymo metodiką, konsultacinės tarnybos funkcijos priskirtos SFMIS ir VBAMS darbo grupėms.

Kaip minėta, Finansų ministerijoje aiškiai nėra įvardyti IS valdytojai („savininkai“) (angl. *owner*). Auditorių nuomone, IS valdytojais („savininkais“) turėtų būti informacinių sistemų vartotojų struktūrinių padalinių vadovai. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamentas turėtų atlikti IS priežiūros funkcijas (angl. *custodian*). Kiekvienos IS priežiūrai yra paskirti atsakingi Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento skyriai, projektams sudarytos atskiros darbo grupės. Pakeitimų valdymo procedūroje nėra aiškiai išskirtos funkcijos ir atsakomybės sritys, Finansų ministerijos atskirų IS tvarkytojais paskirti Finansų ministerijos struktūriniai padaliniai ir sudarytos darbo grupės. Įsakyme dėl Darbo grupės sudarymo⁷⁰ numatyta galimybė įtraukti papildomų narių pagal reikalingą kompetenciją.

⁶⁷ 2004-03-26 *Microsoft Solutions for Management. Change Management* (žr. <http://www.microsoft.com/technet/itsolutions/cits/mo/smf/smfchgmg.mspx>)

⁶⁸ Finansų ministerijos 2005-09-21 d. Pakeitimų valdymo procedūra V 0.2 „Informacinių technologijų infrastruktūros ir informacinių sistemų pakeitimų valdymas“

⁶⁹ UAB ELSIS 2005-11-25 pataisų diegimo vadovas V 0.00 „Struktūrinių ir Sanglaudos fondų valdymo ir priežiūros informacinė sistema“

⁷⁰ Finansų ministro 2005-05-03 d. įsakymas Nr. 1K 133 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos sanglaudos fondo kompiuterizuotos informacinės valdymo ir priežiūros sistemos eksploatavimo ir plėtros darbo grupės sudarymo“.

Pakeitimų klasifikavimas, vertinimas.

Pakeitimai inicijuojami pakeitimo iniciatoriaus – institucijos ar ministerijos padalinio – raštu. Užpildytos paraiškos pakeitimams registruojamos paraiškų pakeitimams registre. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento padalinio vadovas nukreipia prašymą atsakingam padalinio specialistui. Užpildyti reikalavimai pakeitimams registruojami reikalavimų registre. Ši tvarka nėra aprašyta nei pataisų diegimo vadove, nei pakeitimų valdymo procedūroje. Pakeitimo projektui išnagrinėti sudaroma darbo grupė, ji tvirtina pakeitimus. SFMIS darbo grupėse yra aptariami prašymai, priimami sprendimai dėl pakeitimų įgyvendinimo, modulių pakeitimai. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamentas peržiūri ir suteikia prioritetus. Reikalingų informacinės sistemos pakeitimų prioritetus nustato darbo grupės pagal poveikį. Pakeitimas, remiantis SFMIS pataisų diegimo vadovu ir Pakeitimų valdymo procedūra, užsakomas pas išorinį paslaugų tiekėją, perduodant patvirtintus reikalavimus. Auditorių nuomone, IS pakeitimų prioritetą turėtų nustatyti IS valdytojai („savininkai“), o ne Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento darbuotojai. Naudojamos pakeitimų prašymų ir registru formos patvirtintos Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento direktoriaus, kartu su SFMIS projekto valdymo planu.⁷¹

Pakeitimų įgyvendinimas

SFMIS pakeitimai yra išbandomi testuojant. Testinė aplinka yra atskirta (logiškai ir fiziškai) nuo darbinės duomenų bazės. Vėliau pakeitimai perduodami priėmimo testavimui, kurį atlieka Finansų ministerijos darbuotojai. Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento specialistai patikrina, ar pakeitimas nepažeidžia testinės aplinkos duomenų bazės ir sistemos. Esant priimtiniams testavimo rezultatams, prieš perduodant pakeitimus į eksploataciją, darbo grupė patvirtina,⁷² kad atlikti pakeitimai atitinka užsakytus poreikius. Tik įsitikinus pakeitimo korektiškumu ir pasirašius rezultatų priėmimo protokolą, pakeitimas perduodamas iš testinės į darbinę aplinką. Prieš pakeitimų perkėlimą į darbinę aplinką, turėtų būti atnaujinta sistemų dokumentacija, vartotojų ir sistemos administratorių procedūros (instrukcijos).

⁷¹ UAB ELSIS 2005-11-25 pataisų diegimo vadovas V 0.00 „Struktūrinių ir Sanglaudos fondų valdymo ir priežiūros informacinė sistema“.

⁷² Finansų ministro 2005-05-03 d. įsakymas Nr. 1K 133 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos sanglaudos fondo kompiuterizuotos informacinės valdymo ir priežiūros sistemos eksploataavimo ir plėtros darbo grupės sudarymo.“

Pakeitimų diegimas, peržiūra

SFMIS pakeitimai diegiami vadovaujantis Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento direktoriaus patvirtintu Pataisų diegimo vadovu. Patį pakeitimo perkėlimą atlieka nuo kūrėjų ir eksploatacijos specialistų nepriklausomas Finansų ministerijos IT specialistas (įrangos administratorius). Jis užtikrina keičiamo programinio kodo ir aplinkos išsaugojimą ir archyvavimą, dokumentuoja pakeitimo įvykdymą (pakeitimų registre pažymima, kad jis įgyvendintas, Finansų ministerijos Informacinių technologijų departamento padalinių vadovai patvirtina, kad įdiegta). Sėkmingo pataisos diegimo atveju, patikrinamas SFMIS funkcionalumas pagal pataisos funkcionalumo pakeitimų sąrašą SFMIS pataisos diegimo instrukcijoje ir užpildomas pataisų registravimo žurnalas.⁷³ Programiniai modulių pakeitimai ir įdiegimo instrukcija pateikiami įrangos administratoriui internetu. Kai pakeitimų negali atlikti Finansų ministerijos IT specialistas, pakeitimų atlikimą stebi IT departamento darbuotojas.

Finansų ministerijos IT departamentas, atlikdamas IS modulių pakeitimus, atnaujinimus registruoja pataisų registravimo žurnale, išsaugo senas ir naujas išėties rinkmenas atskiruose kataloguose (\\ITD\\informat\\1102_IS\\SFMIS\\Eksploatacija\\pakeitimai), jos yra periodiškai archyvuojamos.

Apie padarytus SFMIS pokyčius tarpinės ir įgyvendinančios institucijos informuojamos specialiuose tinklapiuose, elektroniniu paštu, rengiami pristatymai.

Išvada. Tobulintinas Finansų ministerijos IS pakeitimų valdymas, nes aiškiai nepasidalytos funkcijos tarp Informacinių technologijų departamento ir veiklos padalinių.

Finansų ministerija nesutinka, jog pakeitimų prioritetus nustato Informacinių technologijų departamento specialistai. Ministerijos teigimu Informacinių technologijų departamento specialistai priskiria prioritetus pakeitimų registruose pagal SFMIS darbo grupės išvadas. Prioritetus nustato SFMIS darbo grupė, į kurios posėdžius kviečiami deleguoti institucijų atstovai. Prieš kiekvieną plėtros etapą yra įvertinama SFMIS būseną, priimami sprendimai, kuriuos pakeitimus yra būtina realizuoti ir kurie gali būti atidėti. Iš dvylikos SFMIS darbo grupės narių tik du nariai yra Informacinių technologijų departamento specialistai.

Auditorių nuomone, nėra nustatytų rašytinių pakeitimų įdiegimo bei derinimo su vartotojais procedūrų, todėl neaišku kokią įtaką turi kviečiamų institucijų atstovai.

⁷³ UAB ELSIS 2005-09-21 projekto valdymo planas V 0.060 „Struktūrinių fondų valdymo informacinės sistemos plėtra“.

SFMIS TAIKYMO KONTROLĖ

Audito metu nebuvo galima įvertinti SFMIS Sanglaudos fondo modulių veikimo, nes Sanglaudos moduliai nebuvo naudojami. Pateikiame SFMIS struktūrinių fondų modulių taikymo audito rezultatus.

Duomenų parengimo kontrolė

Auditoriai nustatė, kad SFMIS įvedimo laukų išdėstymas ir forma ir įgyvendinančiose institucijose naudojamų dokumentų formos ne visada yra tapačios. Auditorių nuomone, taip atsitiko, nes Finansų ministerija ne visada paaiškino įvedamų laukų paskirtį. Be to, tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų nustatytose procedūrose duomenų grupavimas vykdomas pagal kriterijus, skirtingus nuo SFMIS nustatytų kriterijų (pvz., patikros klausimynuose pateikti klausimai).

Rizika. Dėl duomenų parengimo suvedimui į SFMIS procedūrų trūkumų, gali padidėti klaidingai suvedamų duomenų kiekis.

Finansų ministerija teigia, kad institucijos privalėjo savo vidaus darbo procedūras suderinti su administravimo taisyklėmis, pagal kurias yra sukurta SFMIS.

Auditorių nuomone, tai įrodo, kad tobulintina deleguotų funkcijų kontrolė.

Duomenų įvedimo kontrolė

Tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų duomenų įvedimo procedūros neužtikrina keturių akių principo,⁷⁴ nesuderinamų funkcijų atskyrimo, klaidingai suvestų duomenų atitaisymo ir vietinio administratoriaus veiksmų kontrolės.

SFMIS neįdiegtos klaidų nustatymo priemonės – nenustatytos maksimalios sumos, kurių patvirtinimui reikia papildomų įgaliojimų, neapribotas nepilnos informacijos suvedimas. SFMIS nenumatyta duomenų suvedimo laiko kontrolė. Auditoriai pastebėjo, kad suvedant duomenis SFMIS kartais „stringa“.

Rizika. Į SFMIS suvedus klaidingus duomenis, vėliau juos apdorojus gali būti gautas klaidingas rezultatas.

⁷⁴ „Keturių akių“ principas reiškia, kad darbo procese tam tikrus vieno darbuotojo veiksmus nuolat patikrina kitas asmuo. <http://www.lbank.lt/lt/apie/nuostatos.html>.

Finansų ministerija nesutinka su pastebėjimu ir teigia, kad SFMIS buvo kuriama remiantis administravimo taisyklėmis bei kitais ES struktūrinės paramos administravimą reglamentuojančiais teisės aktais, kuriuose apie tokius reikalavimus nėra kalbama. Finansų ministerijos teigimu, jei ES struktūrinės paramos administravimą kontroliuojančios institucijos išreikštų tokius poreikius ir juos atstovautų plėtros etapuose, juos būtų galima įtraukti į reikalavimų registrą ir realizuoti nustatyta tvarka.

Auditorių nuomone, tai įrodo, kad tobulintina deleguotų funkcijų kontrolė.

Duomenų apdorojimo kontrolė

Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų duomenų apdorojimo procedūros neužtikrina keturių akių principo, nesuderinamų funkcijų atskyrimo, periodinių peržiūrų galimybės apdorojant duomenis SFMIS. SFMIS kūrimo metu buvo svarstoma dėl SFMIS integracijos su kitomis informacinėmis sistemomis, tačiau realizuota integracija tik su VBAMS.

Rizika. Nesant automatinio SFMIS duomenų sutikrinimo su kitų valstybės IS duomenimis, padidėja neaptinkamų klaidų tikimybė.

Finansų ministerijos manymu, jei tarpinės ir įgyvendinančios institucijos pateiktų Finansų ministerijai konkrečius poreikius dėl kitų informacinių sistemų prijungimo ir juos atstovautų plėtros SFMIS etapuose, juos būtų galima įtraukti į reikalavimų registrą ir realizuoti nustatyta tvarka.

Auditorių nuomone, tarpinių ir įgyvendinančių institucijų dalyvavimas būtų aiškesnis ir efektyvesnis patobulinus SFMIS pakeitimų procedūras (žr. šioje valstybinio audito ataskaitoje 31 psl.)

SFMIS įdiegti priminimai pasirodo, kai atidaromas tam tikras projektas. Automatinė priminimų apie tam tikrus ir būtinus atlikti tarnautojų veiksmus sistema neįdiegta.

Finansų ministerija teigia, kad dėl priminimų centralizavimo buvo gauti institucijų poreikiai, jie išanalizuoti ir realizuojami.

Rizika. Tarnautojams nepateikus automatinio priminimo apie netinkamai vykdomą projektą gali būti laiku nesiimta reikalingų veiksmų.

SFMIS, analizuojant klaidingų duomenų apdorojimo mastą ir priežastis, neatliekamas periodinis audito sekos įvertinimas.

Rizika. Neatliekant SFMIS audito sekos įvertinimo didėja rizika, kad bus neužtikrinamas SFMIS duomenų patikimumas.

Duomenų pateikimo kontrolė

SFMIS nenustatytos sistemos kuriamų duomenų peržiūrų procedūros, todėl gali būti neužtikrinama išvedamos informacijos kokybės kontrolė.

Audito metu, bandant sudaryti SFMIS ataskaitas, kai kurių ataskaitų sudarymas truko iki penkių minučių, o kai kurių apskritai nepavyko sudaryti. Finansų ministerija neparengusi IS pajėgumų stebėjimo tvarkos, todėl nėra informacijos pateikimo greičio stebėjimo procedūros.

Tarpinės ir įgyvendinančios institucijos kartais abejoja išvedamos informacijos teisingumu. Auditorių nuomone, tai galėjo atsitikti dėl netaisyklingai suvestos informacijos. Finansų ministerija, įgyvendinančios ir tarpinės institucijos nepasirengusios duomenų įvedimo procedūrų, kurios užtikrintų, kad į SFMIS būtų tinkamai suvesta visa informacija.

Rizika. Finansinė atskaitomybė, kuri pateikiama Europos Komisijai, bei sistemoje generuojamos ataskaitos gali būti sudarytos pagal tikrovės neatitinkančius duomenis.

Dalis SFMIS pateiktų duomenų yra konfidencialūs, tačiau, nepaisant to, institucijose neparengtos elgesio su SFMIS pateiktais duomenimis ir duomenų saugojimo procedūros, užtikrinančios duomenų privatumo ir saugumo reikalavimus.

Rizika. SFMIS informacija gali būti panaudota ne pagal paskirtį.

Finansų ministerijos teigimu, pastebėjimai dėl veikos procedūrų bei konfidencialios informacijos platinimo tik dar kartą parodo, jog institucijos nepakluso nurodymui suderinti savo vidaus procedūras su administravimo taisyklėmis.

Auditorių nuomone, tai įrodo, kad tobulintina deleguotų funkcijų kontrolė.

Klasifikatorių kontrolė

SFMIS klasifikatorių suvedimas nepaveistas konkrečiam tarnautojui, nenustatytos klasifikatorių suvedimo, nesuderinamų funkcijų atskyrimo, atnaujinimo ir pakeitimų kontrolės rašytinės procedūros.

Išvada. Tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose duomenų parengimas suvedimui, jų suvedimas, apdorojimas ir pateikimas vykdomas neturint duomenų apdorojimo procedūrų arba pagal procedūras, kuriose nėra užtikrinta pakankama kontrolė. Tobulintinos rašytinės klasifikatorių (nuolatinių duomenų) suvedimo, kontrolės, stebėjimo procedūros Dėl minėtų priežasčių finansinėje atskaitomybėje, kuri pateikiama Europos Komisijai, bei sistemoje generuojamose ataskaitose pateikta informacija gali neatitikti tikrovės.

Finansų ministerija nesutinka su pastebėjimu dėl klasifikatorių kontrolės, nes Finansų ministerijos vidiniu raštu paskirti vadovaujančios institucijos specialistai, atsakingi už klasifikatorius, kurie tvarkomi centralizuotai. Artimiausiu metu Finansų ministerijoje atsakingų specialistų sąrašą planuojama atnaujinti.

Tačiau auditoriai gavo žodinį Finansų ministerijos darbuotojų patvirtinimą, kad pirminius duomenis į klasifikatorius suvedė ITD specialistai.

Informacinių technologijų valdymo ir
audito departamento direktorius

Dainius Jakimavičius

Informacinių technologijų valdymo ir
audito departamento direktoriaus
pavadootojas

Irmantas Aleliūnas

Padaryta 2 (dvi) kopijos.

Kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui ir Europos Komisijai.

1 PRIEDAS

1 lentelė. Valstybinių auditorių pateiktos išvados.

Nr.	Išvada	Finansų ministerijos komentaras ⁷⁵
Dėl Finansų ministerijos IS bendrosios kontrolės		
1.	Finansų ministerijos IS vidaus kontrolės branda apibrėžiama kaip pirminis / <i>ad hoc</i> procesas.	Pastabų nėra, jei bus detalizuota kaip pasiekti aukštesnį lygį.
2.	Tobulintina Finansų ministerijoje ES paramos lėšomis sukurto nematerialaus turto kontrolės sistema.	Pastabų nėra.
Dėl SFMIS kūrimo		
3.	Finansų ministerijos vadovybė neužtikrino pakankamos SFMIS projekto kontrolės, nes netvirtino SFMIS projekto dokumentų ir neišnaudojo Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto ⁷⁶ galimybių.	Finansų ministerija nevisiškai sutinka su auditorių išvada, teigdami, kad Finansų ministerijos vadovybė pasirašė SFMIS kūrimo projekto sutartį, tvirtino pagrindines šio projekto ataskaitas bei SFMIS projekto Valdymo komiteto ir darbo grupės sudėtį. Finansų ministerija sutinka, kad išnaudoti IT valdymo komiteto galimybių SFMIS projekto įgyvendinimo metu nebuvo galimybės, nes šis komitetas buvo sukurtas baigiant įgyvendinti SFMIS kūrimo projektą.
4.	Finansų ministerija, SFMIS kūrimo metu, SFMIS kūrimo rizikas valdė intuityviai.	Pastabų nėra.
5.	SFMIS kūrimas pradėtas nesuformavus ir nepatvirtinus ES struktūrinių ir ES Sanglaudos fondų valdymą reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų bei neatlikus išsamios galimybių studijos. SFMIS kūrimui būtini teisės aktai buvo rengiami jos kūrimo metu. SFMIS buvo kuriama neturint patvirtintų veiklos procedūrų, todėl negalėjo būti pasiektas planuotas jos rezultatyvumas. SFMIS kūrimo tikslai pasiekti tik iš dalies, o pats SFMIS projektas, auditorių nuomone, buvo pernelyg ambicingas.	Finansų ministerija sutinka, kad SFMIS, kaip IT sistemos kūrimui, turėjo būti patvirtintos procedūros, tačiau teigia, kad buvusioje situacijoje tai padaryti buvo neįmanoma. Finansų ministerijos teigimu, pagal PHARE programos, kurios lėšomis buvo finansuojamas projektas, nuostatas, SFMIS kūrimo projekto sutartis vėliausiai galėjo būti pasirašyta 2003-09-30, kitaip šios paramos lėšos būtų prarastos kartu su galimybe sukurti tokią sistemą jau pirmais narystės ES metais (sutartis buvo pasirašyta 2003-07-31), o projekto išlaidos turėjo būti apmokėtos iki 2004-10-31 Nustačius, kad laiku įgyvendinti projekto yra neįmanoma, Lietuvai teko kreiptis į Europos Komisiją su prašymu pratęsti PHARE 2001 metų programos finansinį memorandumą ir nukelti šešiams mėnesiams paramos lėšų išmokėjimo terminą. Todėl, įvertinus aukščiau išdėstytus reikalavimus bei keliamą uždavinį sukurti sistemą iki stojimo į ES, jų neįgyvendinimo riziką bei galimas pasekmes, Finansų ministerijos teigimu, projektas negalėjo būti pradėtas įgyvendinti vėliau, sulaukus visų administravimo procedūrų patvirtinimo. Taip

⁷⁵ Susitikimo su Finansų ministerijos atstovais 2006-07-03 pokalbio medžiaga, Finansų ministerijos 2006-06-21 raštas Nr. ((4.99-03)-5K-0614294)-6K0606613 "Dėl atlikto SFMIS valstybinio audito ataskaitos projekto"

⁷⁶ Finansų ministro 2004-09-20 įsakymas Nr. 1K-314 „Dėl Finansų ministerijos informacinių technologijų valdymo komiteto sudarymo“.

Nr.	Išvada	Finansų ministerijos komentaras ⁷⁵
		<p>pat, pradėjus projekto įgyvendinimą bent 3 mėnesiais vėliau, būtų prarasta galimybė pasinaudoti 1 mln. Eurų PHARE programos lėšų.</p> <p>Finansų ministerija pabrėžia, kad SFMIS kūrimas be savo tiesioginio funkcionalumo davė didelę pridėtinę vertę nustatant BPD administravimo procedūras. Vadovaujančiai institucijai siekiant maksimaliai užtikrinti administravimo procedūrų ir SFMIS atitiktį, Finansų ministerijos manymu, SFMIS kūrimas pasitarnavo administravimo procedūrų kūrimui, informacijos struktūrizavimui ir loginiam atskirų procedūrų dalių atskyrimui.</p> <p>Finansų ministerija nesutinka, kad SFMIS projektas buvo per daug ambicingas ir teigia, jog gaunamos pastabos bei pasiūlymai iš tarpinių, įgyvendinančių ir kontroliuojančių institucijų tik parodo, kad vadovaujančios institucijos planuotas ir realizuotas SFMIS funkcionalumas turi būti plečiamas, įtraukiant papildomą informaciją.</p>
6.	Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų procedūros nesuderintos su SFMIS reikalavimais ir tai turėjo įtakos SFMIS rezultatyvumui.	<p>Finansų ministerija pabrėžia, kad nuolat stengėsi įtraukti visų suinteresuotų institucijų atstovus į SFMIS kūrimo ir diegimo procesą, įsteigdama SFMIS projekto Valdymo komitetą ir SFMIS diegimo darbo grupę. Rašte teigiama, kad SFMIS yra ne Finansų ministerijos poreikiams tenkinti, o programos, kurios vadovaujanti institucija yra Finansų ministerija, tinkamam valdymui užtikrinti. Finansų ministerija nesutinka, kad vadovaujančioji institucija privalo suderinti specifikacijas, nuostatus bei kitus su SFMIS susijusius dokumentus su būsimais SFMIS vartotojais – tarpinės ir įgyvendinančiomis institucijomis, nes pagal Tarybos 1999-06-21 reglamento nr. 1260/1999 nustatančio bendrąsias struktūrinių fondų nuostatas 34 str., BPD 6.1. dalį ir Nutarimo 5.6 punktą, vadovaujančioji institucija yra atsakinga už sistemos kūrimą ir jos priežiūrą, o Tarpinės ir Įgyvendinančios institucijos yra Vadovaujančios institucijos dalys, kurioms dalinai deleguotas kai kurių funkcijų vykdymas.</p> <p>Finansų ministerijos teigimu, sistemos specifika nereikalauja poreikių suderinimo su institucijomis ir dėl institucijų pasyvumo toks suderinimas nėra įmanomas.</p> <p>Finansų ministerija sutinka, kad informacijos dubliavimas SFMIS ir popieriniame formate didina darbo sąnaudas ir teigia, kad tokio dubliavimo lengva būtų išvengti, jei institucijos laiku ir kokybiškai suvestų duomenis į SFMIS.</p> <p>Finansų ministerija informavo Vyriausybę, kad audito metu SFMIS generuoti reikalingų ataskaitų bei plėtoti SFMIS analizės galimybes nebuvo galimybių, nes institucijos nebuvo suvedusios</p>

Nr.	Išvada	Finansų ministerijos komentaras ⁷⁵
		visų duomenų.
7.	SFMIS kūrimas negalėjo pasiekti norimo rezultatyvumo, nes nebuvo aiškių vartotojų reikalavimų keitimo mechanizmų ir aiškiai aprašytų teisės aktų reikalavimų perkėlimo į SFMIS procedūrų.	Pastabų nėra.
8.	Nepakankamas SFMIS kūrimo rezultatyvumas – SFMIS eksploatuojamas neišnaudojant dalies sukurto funkcionalumo.	Rašte teigiama, kad Finansų ministerija informavo Vyriausybę, kad audito metu SFMIS generuoti reikalingų ataskaitų bei plėtoti SFMIS analizės galimybes nebuvo galimybių, nes institucijos nebuvo suvedusios visų duomenų.
Dėl SFMIS pakeitimų valdymo		
9.	Tobulintinas Finansų ministerijos IS pakeitimų valdymas, nes aiškiai nepasidalytos funkcijos tarp Informacinių technologijų departamento ir veiklos padalinių.	Išvada priimtina, tačiau Finansų ministerija nesutinka, jog pakeitimų prioritetus nustato Informacinių technologijų departamento specialistai. Ministerijos teigimu Informacinių technologijų departamento specialistai priskiria prioritetus pakeitimų registruose pagal SFMIS darbo grupės išvadas. Prioritetus nustato SFMIS darbo grupė, į kurios posėdžius kviečiami deleguoti institucijų atstovai. Prieš kiekvieną plėtros etapą yra įvertinama SFMIS būseną, priimami sprendimai, kuriuos pakeitimus yra būtina realizuoti ir kurie gali būti atidėti. Iš 12 SFMIS darbo grupės narių tik 2 nariai yra Informacinių technologijų departamento specialistai.
Dėl SFMIS taikymo kontrolės		
10.	Tarpinėse ir įgyvendinančiose institucijose duomenų parengimas suvedimui, jų suvedimas, apdorojimas ir pateikimas vykdomas neturint duomenų apdorojimo procedūrų arba pagal procedūras, kuriose nėra užtikrinta pakankama kontrolė. Tobulintinos rašytinės klasifikatorių (nuolatinių duomenų) suvedimo, kontrolės, stebėjimo procedūros Dėl minėtų priežasčių finansinėje atskaitomybėje pateikta informacija gali neatitikti tikrovės.	Finansų ministerija nesutinka su pastebėjimu dėl klasifikatorių kontrolės, nes Finansų ministerijos vidiniu raštu paskirti vadovaujančios institucijos specialistai, atsakingi už klasifikatorius, kurie tvarkomi centralizuotai. Artimiausiu metu finansų ministerijoje atsakingų specialistų sąrašą planuojama atnaujinti.

2 lentelė. Neatitiktys teisės aktų nurodymams arba rekomencijoms

Pastaba: Paryškinti ir pabraukti teisės aktai taikomi valstybės informacinėms sistemoms.

Paryškinti ir kursyvu pažymėti rekomendacinio pobūdžio teisės aktai.

Nr.	Teisės akto reikalavimas arba rekomendacija	Pastebėjimai
	<u>Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2002-12-31 nutarimo Nr. 2105 redakcija)</u>	
1.	6. Sistemos tvarkytojas, vadovaudamasis Tipiniais duomenų saugos nuostatais, patvirtintais vidaus reikalų ministro, rengia ir suderinęs su Vidaus reikalų ministerija tvirtina sistemos duomenų saugos nuostatus (toliau vadinama – nuostatai) (...)	Finansų ministerija nesuderino duomenų saugos nuostatų su Vidaus reikalų ministerija.
	<u>Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos „Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės“.</u> <i>Pastaba: Iki 2004 metų galiojo Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 patvirtinta „Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka“, Ryšių ir informatikos ministro 1997-11-18 įsakymas Nr. 153 „Dėl valstybės informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo tvarkos“ ir Ryšių ir informatikos ministro 1993-03-12 įsakymu Nr. 15 patvirtinta „Techninės užduoties valstybinės svarbos kompiuterizuotai informacinei sistemai sukurti derinimo instrukcija“</i>	
2.	4. Informacinės sistemos steigėjas rengia informacinės sistemos nuostatų projektą.	SFMIS nuostatų projektas suderintas su IVPK, VRM, yra derinamas su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija ir kitomis suinteresuotomis pusėmis
3.	5. Parengtą informacinės sistemos nuostatų projektą informacinės sistemos steigėjas derina su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – IVPK), Vidaus reikalų ministerija ir institucijomis, kurios nuostatų projekte nurodytos kaip duomenų teikėjai. Nuostatų projektas derinamas tik su tais duomenų teikėjais, kurie teiks duomenis sąveikai su valstybės registrais ir informacinėmis sistemomis užtikrinti. Jeigu informacinėje sistemoje numatoma tvarkyti asmens duomenis, tokios informacinės sistemos nuostatų projektas turi būti suderintas su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.	
4.	11. Informacinės sistemos valdytojas derina informacinės sistemos specifikacijos projektą su IVPK ir institucijomis, kurios teiks duomenis informacinei sistemai ir yra nurodytos informacinės sistemos nuostatuose. (...).	SFMIS specifikacijos projektas nederintas su IVPK ir institucijomis, kurios teiks duomenis informacinei sistemai.
	<u>Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2004-10-15 direktoriaus įsakymu Nr. T-131 patvirtinti „Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiniai dokumentai“</u> <i>Pastaba: Iki 2004 metų galiojo Ryšių ir informatikos ministro 1998-03-24 įsakymas Nr.48. Juo patvirtinta metodika pateikta pilku šriftu, skliaustuose.</i>	
5.	10. Atlikto darbo išsamumui ir kokybei patikrinti kiekvieno etapo metu numatomi kontrolės taškai ir tikrinimo procedūros. Pagal tikrinimo rezultatus priimami sprendimai dėl IS projekto koregavimo. Kontrolės taškai turi sutapti su tais laiko momentais, kuriuose numatoma gauti konkrečius rezultatus (projektinius sprendimus, dokumentus ir pan.). <i>(3.1.1. IS specifikavimo stadijos kontrolės taškai. (...) IS specifikacijos bei jos skyrių peržiūros ir aprobavimo tvarką bei procedūras nustato kompiuterizuojamojo objekto vadovybė (...))</i>	Finansų ministerija nenustatė kontrolės taškų ir tikrinimo procedūros.
6.	56. Reikalavimai IS bandymų programai ir metodikai sudaromi IS specifikavimo stadijoje metu. Reikalavimuose numatomos testų rūšys (ką jie turės	Finansų ministerija nepateikė institucijoms IS bandymų programos ir metodikos.

Nr.	Teisės akto reikalavimas arba rekomendacija	Pastebėjimai
	<p>tikrinti), kuriuos iš jų reikės suprojektuoti, kad būtų galima patikrinti IS specifikacijoje suformuluotų tikslų ir reikalavimų realizavimo laipsnį. Numatoma tikrinti ne tik aparatūrą bei programas, bet ir informacijos apdorojimo procesus. IS specifikavimo stadijos kontrolės taškuose (kompiuterizuojamo objekto pageidaujamos būsenos peržiūra, IS specifikacijos tvirtinimas) tikrinama, ar reikalavimai IS bandymų programai ir metodikai atitinka IS specifikaciją.</p> <p><i>(3.2.1. Reikalavimų IS bandymų programai ir metodikai sudarymas. Reikalavimai IS bandymų programai ir metodikai sudaromi sistemos specifikavimo stadijoje. Reikalavimuose numatomos testų rūšys (ką jie turės tikrinti), kuriuos iš jų reikės suprojektuoti, kad būtų galima patikrinti IS specifikacijoje suformuluotų tikslų ir reikalavimų realizavimo laipsnį. Numatoma tikrinti ne tik aparatūrą bei programas, bet ir informacijos apdorojimo procesus. Sistemos specifikavimo stadijos kontrolės taškuose (kompiuterizuojamo objekto norimos būsenos peržiūra, IS specifikacijos tvirtinimas) tikrinama, ar reikalavimai IS bandymų programai ir metodikai atitinka IS specifikaciją.)</i></p>	
7.	<p>29. IS projekto rengimo etapo metu išsamiai aprašoma IS koncepcija, patikslinti tikslai, detalūs reikalavimai ir įgyvendinimo būdai (IS komponentų specifikacijos). IS projektą patvirtina kompiuterizuojamo objekto vadovybė.</p> <p><i>(IS tikslų nustatymas. Šiame etape yra analizuojamos objekto veiklos problemos ir bandoma nustatyti, kas (kokie pokyčiai) padėtų tas problemas išspręsti. Formuluojamas pagrindinis IS kūrimo tikslas, kuris vėliau skaidomas į potikslis. Potiksliai formuluojami taip, kad kiekvienam iš jų galima būtų parinkti vertinimo kriterijus, matavimo vienetus ir matavimo būdą bei nustatyti, kiek tą tikslą pavyks pasiekti. Tikslus ir jų įgyvendinimo laipsnius apibūtinama kompiuterizuojamo objekto vadovybė. Jie aprašomi IS specifikacijoje.)</i></p>	<p>Finansų ministerijos vadovybė netvirtino SFMIS projektinės dokumentacijos. SFMIS projekto Valdymo komitetas patvirtino tik SFMIS modulių koncepcijas.</p>
8.	<p>35. IS komponentas yra išbandomas, patikrinami jo eksploatacijos dokumentai. Bandymų rezultatai protokoluojami. Pastebėti trūkumai šalinami. Jei IS komponentas yra taikomoji programa, parengiamas jos originalas. Bandymų rezultatai užfiksuojami šiam tikslui naudojamame žurnale.</p>	<p>Neprotokoluoti SFMIS bandymų rezultatai.</p>
9.	<p>36. Visos IS bandymų rezultatai dokumentuojami.</p>	
10.	<p>58. IS bandymų programa ir metodika sudaromos IS konstravimo stadijos metu. IS bandymų programa ir metodika tvirtinama IS specifikacijoje nustatyta tvarka.</p>	
11.	<p>39. (...) Sudaromas IS bandomosios eksploatacijos planas, kuriame numatoma IS eksploatacijos tvarka, atsakingi asmenys ir kt. Planą tvirtina institucijos, kurioje bus vykdoma IS bandomoji eksploatacija, vadovybė.</p>	<p>Institucijų (SFMIS vartotojų) vadovybė netvirtino SFMIS bandomosios eksploatacijos planų.</p>
12.	<p>40. IS bandomosios eksploatacijos etapo metu pastebėti IS trūkumai protokoluojami.</p>	<p>Neprotokoluoti SFMIS bandomosios eksploatacijos etapo metu pastebėti IS trūkumai.</p>
13.	<p>42.3. Eksploatuojant IS, rekomenduojama vesti IS eksploatacijos žurnalą ir fiksuoti visus IS sutrikimus bei visas vartotojų pastabas. Peržiūrint IS eksploatacijos žurnalą, apibendrinamos jame sukauptos vartotojų pastabos, sprendžiama, ar reikia rengti IS tobulinimo specifikaciją.</p>	<p>Nepakankamai kontroliuojamas SFMIS eksploatacijos žurnalo pildymas.</p>
	<p><i>Vidaus reikalų ministro 2001-05-09 įsakymu Nr. 220 patvirtintos „Kompiuterių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijos“</i></p>	
14.	<p>3.1. dalyvaujant kvalifikuotam institucijos personalui, nustatyti pradinį institucijos kompiuterių programų</p>	<p>Neteisingai nustatytas pradinis Finansų ministerijos</p>

Nr.	Teisės akto reikalavimas arba rekomendacija	Pastebėjimai
	inventorių;	kompiuterių programų inventorių, t. y. nepajamuota SFMIS taikomoji programinė įranga.
	<i>Vidaus reikalų ministro 2004-05-21 įsakymu Nr. IV-176 patvirtintos „Interneto tarnybinių stočių apsaugos rekomendacijos“:</i>	
15.	5.8. nustatomos įsilaužimo į tarnybines ir darbo stotis aptikimo procedūros. Įsilaužimo į tarnybines ir darbo stotis aptikimo metodai remiasi vidiniais tarnybinių ir darbo stočių audito įrašais ir jų analizavimo programomis. Įsilaužimo į tarnybines ir darbo stotis aptikimo procedūrose turi būti nustatyta, kas, kaip dažnai, kokiomis priemonėmis atlieka įsilaužimų paiešką, tarnybinių ir darbo stočių audito duomenų analizę;	Išankstinio įsilaužimų modeliavimo nėra, analizuojami jau įvykę faktai. Įrašų (angl. log) analizei naudojamos nemokamos programos.
16.	5.10. sudaromas apsaugos nuo kompiuterių virusų ir kitų tinklui ir jo komponentams žalingų programų (toliau – žalingos programos) veiksmų planas (toliau – apsisaugojimo nuo virusų veiksmų planas). Apsisaugojimo nuo virusų veiksmų plane turi būti išskirti asmenų, atsakingų už kompiuterių saugumą, veiksmai aptinkant ir sunaikinant žalingas programas, tinklo naudotojų pareigos, aparatinės ir programinės įrangos priemonės, naudojamos žalingoms programoms ieškoti ir naikinti;	Dokumentuoto apsisaugojimo nuo virusų plano nėra, tačiau Finansų ministerijos IS administratoriai tai daro savo iniciatyva.
17.	6.4. naudoti tarnybinių ir darbo stočių programinės įrangos parametrų pakeitimo nustatymo programas.	Tarnybinių ir darbo stočių programinės įrangos parametrų pakeitimo nustatymo programos nenaudojamos
18.	9.2. valdyti sukauptus tinkle vykstančių procesų įrašus.	Nevaldomi sukaupti tinkle vykstančių procesų įrašai.
19.	10.3. [turi apimti] informacijos atstatymo iš sukauptų informacijos atsarginių kopijų patikrinimą;	Atstatymo iš sukauptų informacijos atsarginių kopijų patikrinimas nedokumentuotas

3 lentelė. SFMIS atitiktis PHARE techninės paramos sąlygose suformuluotiems ir į BPD priedą perkeltiems reikalavimams

Eil. Nr.	BPD priedo/TOR reikalavimas	Įgyvendinimo būseną	Komentariai
VALDYMO FUNKCIJA			
1.	Projektų registravimas	Įgyvendinta	
2.	Projektų vertinimas	Iš dalies įgyvendinta	Struktūrinių ir Sanglaudos fondų moduliuose paraiškos ir pareiškėjo automatinio duomenų sutikrinimo tarp fondų ir priemonių funkcija neįdiegta. Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2).
3.	Atrankos proceso registravimas.	Įgyvendinta	
4.	Įsipareigojimų ir mokėjimų priežiūra	Iš dalies įgyvendinta	Sanglaudos fondo moduliuose įsipareigojimų ir mokėjimų priežiūros funkcija įdiegta, tačiau nefunkcionuoja dėl klaidų sistemoje bei pasikeitusių teisės aktų reikalavimų. Struktūrinių fondų moduliuose: 1. negalima registruoti įmonių gaunamų pajamų (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)); 2. negalima registruoti kito mokėjimo prašymo, kol neapmokėtas prieš tai buvęs (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)); 3. sutarties pakeitimo mechanizmas per daug sudėtingas ir nepatogus vartotojui, reikalauja daug perteklinio darbo (minėtą funkciją Finansų ministerija numato patobulinti antrame projekto plėtros etape (PP2));

Eil. Nr.	BPD priedo/TOR reikalavimas	Įgyvendinimo būseną	Komentarai
			<p>4. neįdiegta N+2 taisyklės⁷⁷ kontrolė (Finansų ministerijoje analizuojamas šios funkcijos įvedimo tikslumas);</p> <p>5. nekontroliuojama, ar pakartotinai nesuvesta ta pati sąskaita;</p> <p>6. negalima išrinkti visus mokėjimo prašymus arba apmokėjimus, kurie buvo atlikti pagal priemonę už tam tikrą laikotarpį (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2));</p> <p>7. negalima vesti apskaitos pagal mokėjimo prašymus (kiek gauta, tikrinama, apmokėta, nes informacija pateikiama tik pagal projektus) (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)).</p>
5.	BPD ir projektų įgyvendinimo bei finansinių srautų priežiūra, įskaitant patikrinimų vietoje, priežiūros peržiūrų ir patikrinimų rezultatų registravimą.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduluose ši funkcija neveikia – (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti trečiame projekto plėtros etape (PP3 iki 2006-06 pabaigos))</p> <p>Struktūrinių fondų moduluose – (minėtą funkciją Finansų ministerija numato patobulinti bei išspręsti nustatytus sistemoje trūkumus antrame projekto plėtros etape (PP2)):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. neregistruojamas nustatytų ir tariamų pažeidimų žurnalas; 2. neišspręstos skaičių apvalinimo problemos; 3. SFMIS nėra pritaikytas projektų, mokėjimų prašymų atrankai daryti, todėl, atliekant patikras vietoje, projektų atranka galima tik atsitiktiniu būdu arba atlikus projektų rizikos analizę ne sistemoje; 4. SFMIS numatytos galimybės įdiegti projektų rizikos valdymo sistemą, tačiau jos nėra realizuotos, nenustatytas projektų rizikingumo ryšys su reikalingai tokių projektų atžvilgiu imtis veiksmais 5. nepakankama priminimų sistema, kadangi priminimai pasirodo tik kai atidaromas atskiras projektas 6. nėra įdiegta projekto faktinių rezultatų palyginimo su planuotais sistema (išskyrus panaudotų lėšų lyginimą su planuotomis).
6.	Paslauga apima ir apibendrintų duomenų, kurie leidžia lengvai nustatyti projektų įgyvendinimo problemas, susijusias su terminais, mokėjimais ir t.t. teikimą.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduluose ši funkcija neveikia. Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti trečiame ir penktame projekto plėtros etape (PP3 ir PP5).</p>
INFORMAVIMO FUNKCIJA			
7.	Informacijos apie ES Struktūrinių ir Sanglaudos fondų būklę pateikimas.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduluose ši funkcija neveikia. SFMIS nustatytas klaidas Finansų ministerija numato pašalinti trečiame projekto plėtros etape (PP3).</p> <p>Struktūrinių fondų moduluose negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo, kadangi dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į SFMIS buvo suvesti tinkamai.</p>
8.	Informavimas apie atmetus ir patvirtintus projektus.	Įgyvendinta	
9.	Informavimas apie ES ir nacionalinių lėšų patvirtinimo ir priežiūros sprendimus.	Įgyvendinta	

⁷⁷ N-tiems metams skirtos ir per 2 metus neįsisavintos lėšos prarandamos trečiaisiais metais

Eil. Nr.	BPD priedo/TOR reikalavimas	Įgyvendinimo būseną	Komentarai
10.	Audito sekos metodika naudojimas.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose negalima įvertinti audito sekos, nes Sanglaudos fondo moduliai nenaudojami SFMIS nustatytus trūkumus Finansų ministerija numato pašalinti trečiame projekto plėtros etape (PP3).</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ataskaitos sudaromos keturiomis formomis, tačiau ne visose jose išlaikytas duomenų kaupimo principas ir galimybė sudaryti ataskaitas ne tik pagal priemonę, bet ir pagal prioritetą ar fondą, nei vienoje ataskaitų sudarymo formoje nerealizuota galimybė ataskaitas sudaryti pagal atskirą kvietimą teikti paraiškas (SFMIS nustatytus trūkumus Finansų ministerija numato pašalinti antrame projekto plėtros etape PP2); 2. negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo, kadangi dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į sistemą buvo suvesti tinkamai.
ATSKAITOMYBĖS FUNKCIJA			
11.	Informacijos apie projektų pažangą pateikimas.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose ši funkcija neveikia.</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose projekto tarpinės ir galutinės įgyvendinimo ataskaitos nesudaromos.</p>
12.	Suvestinių parengimas ataskaitoms.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose ši funkcija neveikia.</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neįdiegtos debitorių, <i>netinkamai įgyvendinamų projektu, projektu, kuriems atlikta patikra vietoje, projektu, neatlikta patikra vietoje, projektu, kuriems atliktas atrankinis patikrinimas</i>, ataskaitos. SFMIS ataskaitos sudarytos ne duomenų kaupimo principu, jose neleidžiama sudaryti duomenų pagal priemonę ar fondą ir todėl yra nefunkcionalios (minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)); 2. sudarant ataskaitas, dalyje ataskaitų nenurodomas ataskaitos sudarymo laikas, ataskaitas sudaranti institucija nurodoma kaip įgyvendinanti institucija, duomenų pavadinimai sistemos aprašuose nesutampa, sistemoje formuojamos ataskaitos neatitinka ataskaitų formuojamų pagal AFT reikalavimus (15, 16, 17, 18 AFT priedai); 15, 16 rasti sprendimai ir jei diegiami jau dabar, 17-18 priedai Finansų ministerija nurodo, kad trūkumai yra šalinami. <p>Audito metu negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo, kadangi dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į sistemą buvo suvesti tinkamai.</p>
13.	Informacijos apie išlaidas pateikimas.	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose ši funkcija neveikia.</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo, nes dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į sistemą buvo suvesti tinkamai.</p>
14.	Rinkimas informacijos, rodančios būtinybę atlikti išankstinius vertinimus (<i>ex-ante</i>), vertinimus viduriniu laikotarpiu (<i>mid-term</i>) ir vertinimus po įgyvendinimo (<i>ex-post</i>).	Iš dalies įgyvendinta	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose ši funkcija neveikia.</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo, nes dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į sistemą buvo suvesti tinkamai.</p>
15.	Ataskaitų pateikimas Komisijai elektroniniu būdu (audito tikslams, laikantis Reglamento 438/2001 IV ir V priedų reikalavimų).	Įgyvendinama	<p>Sanglaudos Fondo moduliuose ši funkcija neveikia.</p> <p>Struktūrinių fondų moduliuose ataskaitų pateikimas Komisijai elektroniniu būdu nebuvo naudojamas dėl sistemoje nustatytų klaidų, nesusijusių su SFC sritimi bei dėl išvedamos informacijos nepatikimumo. Audito metu negalima įvertinti išvedamos informacijos teisingumo,</p>

Eil. Nr.	BPD priedo/TOR reikalavimas	Igyvendinimo būseną	Komentariai
			kadangi dėl nenustatytų duomenų įvedimo kontrolės priemonių, negalima teigti, kad duomenys į sistemą buvo suvesti tinkamai.

4 lentelė. Valstybinių auditorių pateiktos rekomendacijos

Nr.	Rekomendacija
Dėl Finansų ministerijos IS bendrosios kontrolės	
1.	Tobulinti Finansų ministerijos IT strateginį valdymą ir kontrolę bei spręsti dėl IT valdymo komiteto veiklos tobulinimo.
2.	Finansų ministerijoje asmeniškai įvardinti IS valdytojus („savininkus“).
3.	Į Finansų ministerijos IS rizikos vertinimo ir valdymo procesą įtraukti IS valdytojus („savininkus“).
4.	Finansų ministerijos vidaus auditoriams suplanuoti IS auditus.
Dėl SFMIS kūrimo ir SFMIS pakeitimų valdymo	
5.	Apsvarstyti galimybę dėl platesnio ir formalizuoto pasaulyje pripažintų projektų valdymo ir IS plėtros bei kitų metodikų taikymo Finansų ministerijoje.
6.	Tobulinti Finansų ministerijos IS pakeitimų valdymo procesus.
7.	Sutikrinti Finansų ministerijoje naudojamų kompiuterių programų (ilgalaikio nematerialaus turto) sąrašus su apskaitos registrais.
8.	Apsvarstyti galimybę dėl vartotojų mokymo sklaidos tobulinimo.
9.	Įtakoti, kad tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų vidaus audito tarnybos planuotų IS auditus,
Dėl SFMIS taikymo kontrolės	
10.	<p>Tobulinti SFMIS funkcionalumą ir kontrolę:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spręsti dėl SFMIS integracijos su kitomis valstybės IS; - įdiegti paraiškos ir pareiškėjo duomenų sutikrinimo tarp fondų ir priemonių funkciją arba parengti procedūras, užtikrinančias šių duomenų sutikrinimą nekompiuterizuotoje sistemoje; - įdiegti SFMIS pakeitimus, kurie leistų visas ataskaitas sistemoje generuoti duomenų kaupimo principu; - apsvarstyti galimybę parengti ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektų rizikos valdymo metodiką bei ją realizuoti SFMIS; - tobulinti SFMIS atrankinių patikrinimų funkciją; - SFMIS sukurti debitorių ataskaitą; - išanalizuoti SFMIS ataskaitose pateikiamos aprašomojo pobūdžio informacijos tinkamumą - SFMIS numatyti piniginių sumų, kurios viršytų nusistatytas ribines sumas, įvedimo papildomą patvirtinimą; - patobulinti SFMIS priminimų sistemą; - nustatyti suvedamų duomenų pilnumo ir patikimumo kontrolę; - parengti klaidingai į SFMIS suvestų duomenų taisymo procedūras; - užtikrinti, kad SFMIS būtų atliekamas periodinis audito sekos įvertinimas; - parengti išvestos informacijos kokybės kontrolės ir SFMIS kuriamų duomenų peržiūrų procedūras; - parengti klasifikatorių naudojimo, atnaujinimo ir kontrolės procedūras; - mažinti elektroninės SFMIS informacijos dubliavimą popieriuje - apsvarstyti tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų pastabas nurodytas 1 Priedo 4 lentelėje.

5. lentelė. Tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų pastebėjimai.

Tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų pastebėjimai	Finansų ministerijos komentaras
1. Mokėjimų prašymų pateikimo periodiškumas nurodomas absoliutinėmis datomis, nors turėtų būti nurodoma laiko terminais;	
2. Negalima registruoti įmonių gaunamų pajamų	Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)
3. Negalima registruoti kito mokėjimo prašymo, kol neapmokėtas prieš tai buvęs.	Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)
4. Sutarties pakeitimo mechanizmas per daug sudėtingas ir nepatogus vartotojui, reikalauja daug perteklinio darbo .	Minėtą funkciją Finansų ministerija numato patobulinti antrame projekto plėtros etape (PP2)
5. Neįdiegta N+2 taisyklės kontrolė.	Finansų ministerijoje analizuojamas šios funkcijos įvedimo tikslingumas
6. SFMIS nekontroliuojama, ar nedubliuojama ta pati sąskaita.	
7. Negalima išrinkti visų mokėjimo prašymų arba apmokėjimų, kurie buvo atlikti pagal priemonę už tam tikrą laikotarpį.	Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)
8. Negalima vesti apskaitos pagal mokėjimo prašymus (kiek gauta, kiek tikrinama, kiek apmokėta, nes informacija pateikiama tik pagal projektus).	Minėtą funkciją Finansų ministerija numato įdiegti antrame projekto plėtros etape (PP2)
9. Nevedamas pažeidimų žurnalas.	
10. Egzistuoja skaičių apvalinimo problemos	
11. Tobulintina priminimų sistema.	
12. Nesukurta projekto faktinių rezultatų su planuotais palyginimas (išskyrus panaudotų lėšų lyginimą su planuotomis).	
13. SFMIS nesudaromos projekto tarpinės ir galutinės įgyvendinimo ataskaitos.	

2 PRIEDAS

GEBOS BRANDOS MODELIS

Šiame priede apibūdinamas Gebos brandos modelis, taikomas informacinės sistemos kontrolės tikslų brandos lygiui įvertinti.

Pateiktas kiekvieno tikslo įvertinimas yra žemiausias atitinkamo tikslo įvertinimas pagal bet kurį iš toliau išvardytų keturių punktų (a-d). Vertinimo vidurkis neišvedinėjamas, nes sudėtinių vertinimų vidurkiai neatspindi realios situacijos.

Kiekvienoje kategorijoje analizuojami šie aspektai:

- problemos pripažinimas ir informavimas apie ją
- politika
- susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti
- politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.

0. Neegzistuojantis procesas

- (a) Organizacija nepripažįsta spęstinios problemos egzistavimo ir dėl to apie tai nepateikia jokios informacijos.
- (b) Šiuo klausimu nėra jokios politikos.
- (c) Nėra jokio atpažįstamo proceso, susijusio su šia problema.
- (d) Neatliekamas joks vertinimas, susijęs su šia problema.

1. Pirminis/*Ad Hoc* procesas

- (a) Yra faktų, patvirtinančių, kad organizacija pripažįsta problemos egzistavimą ir būtinumą ją spręsti, tačiau apie tai per mažai informuojama.
- (b) Egzistuoja neišsami politika. Ji netinkamai dokumentuojama, skelbiama arba įgyvendinama.
- (c) Individualiu arba kiekienu konkrečiu atveju taikomi *ad hoc* metodai. Problema nenagrinėjama valdybos lygiu.
- (d) Stebėsena vykdoma reaguojant į incidentą, dėl kurio organizacija patiria tam tikrą nuostolį.

2. Pasikartojantis, bet intuityvus procesas

- (a) Apie problemą (prireikus) atitinkamai informuojama visa organizacija.
- (b) Egzistuoja aiški politika.

- (c) Su problema susiję procesai formaliai yra nustatyti, aktyviai dalyvaujant ir prižiūrint vadovybei, tačiau taikomi ne visoje organizacijoje. Mokymas neorganizuojamas, o informavimas apie standartus ir pareigas paliktas individualių darbuotojų nuožiūrai.
- (d) Vadovybė yra nustačiusi pagrindinius vertinimus ir vertinimo metodus bei būdus, tačiau pastarieji parengti nepakankamai.

3. Apibrėžtas procesas

- (a) Visa organizacija supranta, kad reikia reaguoti į problemą, ir tam pritaria.
- (b) Organizacijoje vykdoma tvirta ir aiški politika, suderinta su kai kuriomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Iš dalies atsižvelgiama į rizikos valdymą.
- (c) Procedūros standartizuotos, dokumentuotos ir dauguma jų įgyvendinamos visoje organizacijoje. Vadovybė yra informavusi apie standartizuotas procedūras ir vykdo neformalų mokymą. Nors procedūras galima įvertinti, tačiau jos nėra sudėtingos ir formaliai atspindi esamą patirtį.
- (d) Susijusių veiklos sričių rodiklių registravimas ir stebėseną padeda tobulinti veiklą. Beveik visų susijusių procesų stebėseną vykdoma pagal tam tikrus (pirminius) dokumentus, tačiau mažai tikėtina, kad vadovybė galėtų pastebėti bet kokią nukrypimą, kadangi tokios priemonės paprastai taikomos individualiai. Priežasčių analizė atliekama retai.

4. Lengvai valdomas ir vertinamas procesas

- (a) Visais atitinkamais organizacijos lygiais problema suprantama tinkamai ir reikalaujama imtis priemonių.
- (b) Vykdoma tvirta ir aiški politika, integruota su kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Atsižvelgiama į rizikos valdymą.
- (c) Organizacija gerai pažįsta savo klientą ir turi aiškiai apibrėžtas pareigas. Procesai yra aiškiai suformuluoti, integruoti ir taikomi visoje organizacijoje. Procesai yra gerai įsisavinami ir palaikomi organizuojant atitinkamą mokymą. Visi susijusių procesų dalyviai žino apie riziką ir galimybes.
- (d) Susijusių procesų tobulinimas visų pirma yra pagrįstas kiekybiniu supratimu, užtikrinant galimybę stebėti ir vertinti, kaip laikomasi procedūrų bei susijusių procesų dokumentų reikalavimų. Vadovybė yra nustačiusi leistinus nukrypimus, į kuriuos būtina atsižvelgti, vykdant susijusius procesus. Paaiškėjus, kad procesai yra neveiksmingi arba neefektyvūs, dažniausiai, tačiau ne visada, imamasi priemonių. Kartais susiję procesai tobulinami, įgyvendinant geriausią vidaus praktiką. Vykdomas priežasčių analizės standartizavimas. Pradedamas nuolatinis veiklos gerinimo procesas.

5. Optimalus procesas

- (a) Problemos ir jos sprendimo būdų vertinimas yra pažangus bei perspektyvus.
- (b) Organizacija vykdo tvirtą ir aiškią politiką, integruotą su visomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis, visapusiškai atsižvelgiant į rizikos valdymą.
- (c) Susiję procesai atnaujinti, atsižvelgiant į geriausią išorinę praktiką ir nuolatinio veiklos tobulinimo bei brandos modeliavimo rezultatus kitose organizacijose. Susijusių procesų rizika ir rezultatai yra apibrėžti, suderinti, ir apie juos informuojama visa organizacija. Organizuojamas modernus mokymas ir informavimas. Įgyvendinama politika užtikrino organizacijos, darbuotojų ir procesų sugebėjimą greitai prisitaikyti ir visapusiškai palaikyti rizikos struktūros pokyčius.
- (d) Stebėseną, savęs vertinimą ir informavimą apie problemą (prireikus) vykdomi visos organizacijos lygiu, optimaliai išnaudojant procesus ir technologijas, naudojamus vertinimo, analizės, informavimo ir mokymo tikslais. Analizuojamos visų problemų ir nukrypimų priežastys, laiku numatant ir inicijuojant veiksmingas priemones. Naudojamos nepriklausomų ekspertų konsultavimo paslaugomis ir lyginamąja analize.

3 PRIEDAS

Perdavimo priėmimo akto Priedas Nr.1

Projekto (Service Contract No. LI0109.02.01.0002) SFMIS eksploatacijos pradžios galimų rizikų sąrašas

Pradedant naudoti SFMI sistemą realiam darbui ir istorinių duomenų sukaupimui, identifikuojame šią galimą sistemos eksploatacijos pradžios riziką, bei su tuo susijusius galimus poreikius atinkamiems pakeitimams:

1. Sistemos dizaino elementų neatitikimas naudotojo poreikiams, sąlygotas nežinomos duomenų apimtys, sistemos duomenų pateikimo naudotojui papildymo poreikis, užtikrinant sistemos draugiškumą naudotojui:
 - 1.1. Dėl duomenų kiekio visoms paraiškos lentelėms gali būti būtinas fiksuotų "Kepurių" realizavimas.
 - 1.2. Tikslingas sistemos naudotojų išpėjimo realizavimas dėl CF mokėjimo plano ir faktiškai atliktų mokėjimų neatitikimų.
 - 1.3. Reikalingas kiekvieno vertinimo etapo komentaro perkėlimas į Paraiškos vertinimo ir rezultatų suvestinę.
 - 1.4. Būtinas paraiškos vertinimo istorijos papildymas būsenų matomumu, (galimybė iš karto rinktis reikiamą istorijos etapą).
 - 1.5. CF Paraiška / Tarpinės rodiklių reikšmės - paraiškos rodiklių reikšmių persikėlimas į ataskaitą.
 - 1.6. Mokėjimo paraiška tarpinei institucijai - suformavus mokėjimo paraišką TI, galimybės ją spausdinti įgyvendinimas.
 - 1.7. Realizuotinas dokumentas - patirtų per atsiskaitymo laikotarpį išlaidų ir jas patvirtinančių ir įrodančių dokumentų sąrašas. Dabar sistemoje pagal biudžeto išlaidų kategoriją galima įvesti tik vieną išlaidas pateisinantį ir vieną išlaidas įrodantį dokumentą. Pagal biudžeto išlaidų kategoriją realiai gali būti pateikti keli dokumentai, būtina galimybė susikurti tiek dokumentų, kiek reikia.
 - 1.8. Ataskaitos 2- aukšto prioriteto modifikavimas papildant 2 laukais.
 - 1.9. Paraiškų vertinimo suvestinės pagal kvietimus formavimas (įsakymo 1K-041 3 priedas).
2. Loginės kontrolės funkcijų papildymas, siekiant užtikrinti kaupiamų duomenų kokybę, užtikrinant istorinių duomenų neatitinkančių kontrolės reikalavimų, sukaupimą:
 - 2.1 Sistemos dalyje „Paraiškos būsena“ įvykdžius apskundimo procedūrą ir patenkinus skundą pakartotinai atliekant vertinimą įvedamų sprendimų datų kontrolė - sistemos perspėjimas apie klaidą, jei įvedama ankstesnė pakartotino vertinimo data, nei buvo pateiktas skundas.
 - 2.2 Sąskaitų apmokėjimo atveju Išlaidos pripažįstamos tinkamomis deklaruoti pagal vėliausio išlaidų apmokėjimą įrodančio dokumento datą.
 - 2.3 Pagrindinių rodiklių įvedimo kontrolė - turi būti nors viena reikšmė 7.5 ir 7.6 lentelėse.
 - 2.4 Duomenų mainų tarp SFMIS ir VBAMS kokybės ir funkcionalumo sutrikimo rizika.
3. Sistemos duomenų kokybės užtikrinimo įrankiai:
 - 3.1. Perkėlimas į naudotojo sąsają galimybės realioje DB išmesti paraišką, paliekant galimybę paraiškos numerį suteikti naujai sukurtai paraiškai.
 - 3.2. Istoriniai duomenys - kadangi istorinės paraiškos buvo administruojamos neturint SFMIS, galimybė juos korektiškai ir be problemų suvesti. Turi būti galimybė suvesti ir į tolimesnius etapus permesti ir nekorektiškas paraiškas.
 - 3.3. Neteisingos paraiškos vertinimo galimybė (iki 2 vertinimo etapo praleidimas).
4. Kadangi nepradėtas sistemos realus naudojimas, galimos SFC sąsajos funkcionalumo rizikos. Pradėjus duomenų kaupimą koreguoti SFC funkcionalumą, sutinkamai su patvirtinta specifikacija.

Pasireiškus bet kuriai aukščiau įvardintai situacijai ar rizikai, Konsorciumas įsipareigoja be papildomų mokesčių nedelsiant realizuoti ir įdiegti sistemos pakeitimus, panaikinančius įvardintos rizikos pasireiškimą. Konsorciuumui atsisakius, galioja sistemos garantinės priežiūros vykdymui baigiamajame ataskaitoje pateikti įsipareigojimai (vertinama kaip sistemos klaidų pasireiškimas ir atsisakymas jas taisyti).